

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Role původních obyvatel v cestovním ruchu

Role původních obyvatel Severní Osetie v cestovním ruchu

Bakalářská práce

Autor: Svetlana Paramonova

Studijní obor: Management cestovního ruchu – anglický jazyk

Vedoucí práce: Ing. Martina Pásková, Ph.D.

Hradec Králové

duben 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedených zdrojů.

V Hradci Králové 27. dubna 2017

Svetlana Paramonova

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila poděkování především Ing. Martině Páskové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích během vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům a zúčastněným místním obyvatelům Severní Osetie za jejich čas a poskytnuté rozhovory. V neposlední řadě mé poděkování patří mé rodině, díky které byla uskutečněna cesta do Severní Osetie.

Anotace

Téma: Role původních obyvatel v cestovním ruchu

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou role místních obyvatel v turisticky atraktivní destinaci Severní Osetie, nacházející se na území Ruské federace. V první části jsou přestaveny mezioborové vědecké obory a teoretické koncepty jako např. antropologie cestovního ruchu a etnografický cestovní ruch. Empirická část založena na případové studii zpracované pro území Severní Osetie, podává přehled o jeho lokalizačních (přírodních a kulturně-historických) předpokladech pro cestovní ruch, a dále o postupu a výstupech terénního výzkumu. V závěru práce se nacházejí doporučení pro praxi a výzkum, která vyplynula z provedených šetření a analýz.

Klíčová slova:

antropologie cestovního ruchu, cestovní ruch původních obyvatel, dědictví, etnografie, etnografický cestovní ruch, Kavkaz, Severní Osetie

Annotation

Title: The Role of Indigenous Peoples in Tourism

The bachelor thesis deals with the analysis of the role of indigenous people in touristic attractive destination of the North Ossetia, which is situated in Russia. The first part covers such interdisciplinary fields of study and theoretical concepts as anthropology of tourism and ethnographical tourism with usage of Czech and Russian recourses. The second part of the thesis is based on a case study elaborated for the research area of the North Ossetia and it contains an overview of the localization prerequisites for the tourism development, then it describes terrain research and its results. In the end of the paper, there are some recommendations for practice and next research, which emerged from the realized research and related analyses.

Key words:

Anthropology of tourism, Caucasus, ethnography, ethnographical tourism, indigenous tourism, cultural heritage, North Ossetia

OBSAH

1. Úvod.....	1
2. Cíl a metodika práce.....	3
2.1. Cíl a důvod výběru tématu práce	3
2.2. Metodický postup práce	3
3. Teoretická východiska.....	5
3.1. Antropologie cestovního ruchu.....	5
3.2. Etnografický cestovní ruch	6
3.3. Dopady cestovního ruchu	8
4. Případová studie Severní Osetie.....	10
4.1. Charakteristika šetřeného území	10
4.1.1. Fyzicko-geografická charakteristika	12
4.1.2. Kulturně historická charakteristika	15
4.1.3. Turisticky atraktivní lokality na území Severní Osetie	22
4.2. Průběh a výsledky výzkumu.....	27
4.2.1. Průběh výzkumu	27
4.2.2. Výsledky výzkumu	28
5. Shrnutí výsledků.....	36
5. Doporučení.....	38
6. Závěr.....	39
7. Zdroje	40
8. Přílohy	43
Seznam obrázků	43
Seznam příloh	44

1. Úvod

Globální krize současnosti, včetně krize sociálně-kulturní sféry, nadměrná exploatace přírodních zdrojů a komercializace kultury, rostoucí hrozba kulturnímu a civilizačnímu pokroku si vyžádaly nutnost komplexního uvědomení si globálních problémů a vypracování mezinárodně sjednaných dlouhodobých strategií. Jde o strategie, které mají za cíle zajistit udržitelný rozvoj lidstva na základě vzájemného dialogu států, ústřední pozici mezi nimi zaujímá dokument Agenda 2030 (OSN 2015). V tomto kontextu má udržitelný rozvoj cestovního ruchu potenciál sloužit mimo jiné také jako účinný nástroj pro mezikulturní komunikaci a zvyšování vzájemné tolerance mezi národy.

Kulturně-historické dědictví jakéhokoliv národa obsahuje celé jeho sociokulturní prostředí s tradicemi a zvyky, zvláštnostmi běžného a hospodářského života. Prudké etnicko-kulturní oživení, doprovázející rozsáhlý růst zájmu lidí k jejich vlastní národní identitě, se stalo jednou z nejsilnějších odpovědí na výzvy dnešní globalizace.

Od začátku XXI. století se značně zvýšil počet turistických zájezdů za cílem seznámení se s etnografickým dědictvím, což tvoří tzv. etnografický cestovní ruch. Jedním z jeho směrů je cestovní ruch původních obyvatel, který v rámci zájezdu nabízí osobní komunikaci s místními obyvateli – ponoření se do života a národní kultury domorodců, jejichž postavení v turismu vzhledem k jejich kulturní identitě značně roste.

V tomto ohledu je Rusko tradičně vnímáno jako země s velkým etnicko-kulturním potenciálem. Žije zde více než 180 národů – představitelů různých kulturně-jazykových a etnicko-konfesních společností, jednou z nich je společnost Osetinců, jimž je tato práce věnována.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř základních kapitol. V první kapitole je popsán cíl a důvod výběru tématu práce, dále jsou zformulovány položené výzkumné otázky a popsán metodický postup pro dosažení postaveného cíle práce.

Druhá kapitola se zabývá teoretickými východisky – cestovní ruch je rozebírán z pohledu antropologie a etnografie. Kapitola také popisuje dopady cestovního ruchu na destinaci.

Třetí kapitola shrnuje základní údaje o Severní Osetii, charakterizuje ji z fyzicko-geografického a kulturně-historického hlediska. Dále jsou zde uvedena historická východiska, spojená s rozvojem cestovního ruchu na daném území. Součástí případové studie je dále charakteristika vybraných turistických území ve spojitosti s etnografickým cestovním ruchem.

Čtvrtá část se věnuje shrnutí výsledků provedeného výzkumu. Závěr práce přináší doporučení pro oblast výzkumu i praxe a návrh dvou hypotéz. V přílohách lze mj. nalézt doplnění informací, obrázky a doslovný přepis rozhovoru s cestovními kanceláři na téma role původních obyvatel Severní Osetie v cestovním ruchu.

2. Cíl a metodika práce

2.1. Cíl a důvod výběru tématu práce

Volba daného tématu pro bakalářskou práci je spojena s aktuálním zvyšováním zájmu o cestování do Ruska za cílem poznání tamější kultury. Zájemci většinou vědí jenom o těch nejznámějších destinacích jako Moskva a Petrohrad, velká část kulturního dědictví, které nabízí Severní Kavkaz a hlavně jeho obyvatelé, je pro ně ztracena. Například turisticky atraktivní území Severní Osetie má velký potenciál pro etnografický cestovní ruch díky kulturní identitě místního obyvatelstva, kterému se podařilo zachovat kulturu a tradice svých předků. Správně vedený a trvale udržitelný turismus v tomto ohledu může přispět i k posílení kulturní identity. Z toho vyplývá cíl této bakalářské práce, spočívající v popisu a analýze role místních obyvatel v cestovním ruchu turisticky atraktivního území Severní Osetie a vlivu (nebo jeho absence) turismu na kvalitu jejich života.

2.2 Metodický postup práce

Pro dosažení cíle práce byla zvolena kvalitativní strategie výzkumu, spočívající v analýze sekundárních dat a primárních dat, získaných v rámci případové studie provedené v Severní Osetii. Nejprve byla identifikována cílová skupina výzkumu, kterou bylo místní obyvatelstvo Severní Osetie zapojené do cestovního ruchu, a také formulovat výzkumné otázky. Otázky byly formulovány tak, aby jejich počet a tematický záběr umožňoval fakticky naplnit požadované zadání práce. Byly zformulovány následující výzkumné otázky:

1. Jakým způsobem, v jaké míře a s jakými dopady probíhá na daném území etnografický cestovní ruch?
2. Jakým způsobem, v jaké míře a s jakými dopady jsou zapojeni místní obyvatelé?

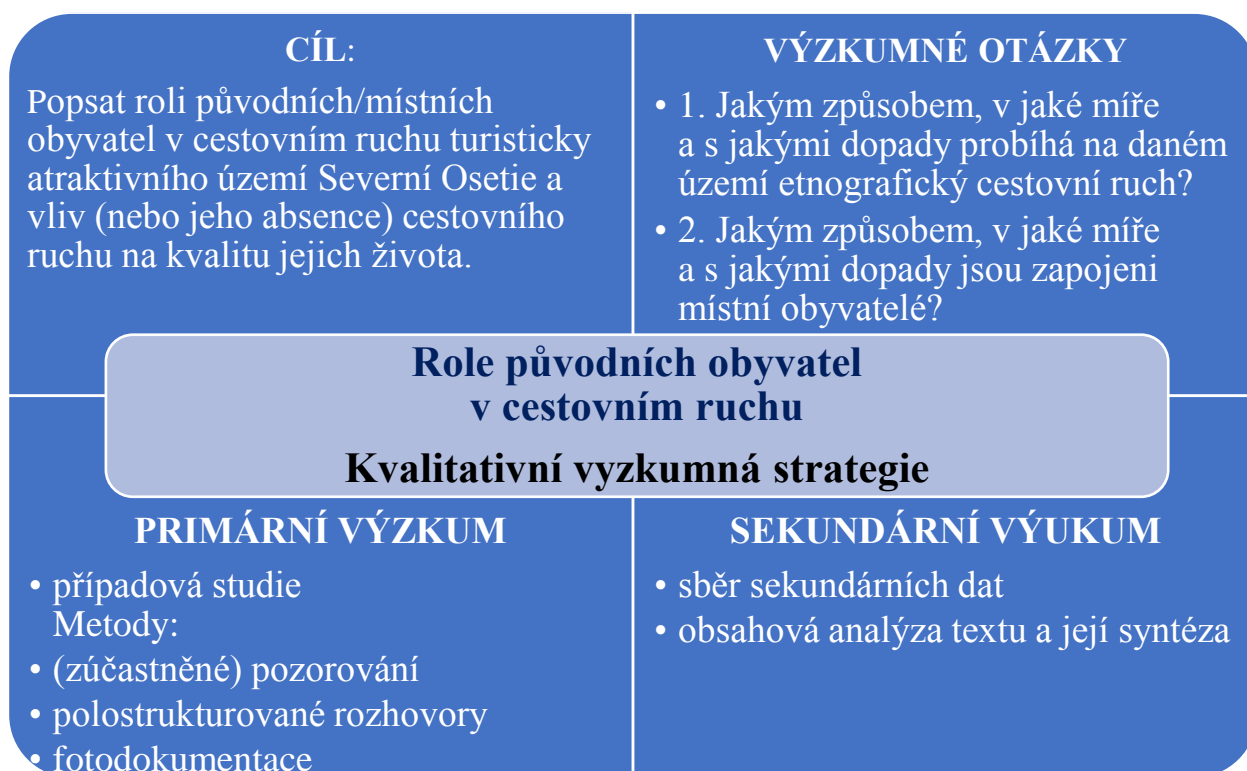
Pro zodpovězení výzkumných otázek byla využita konkrétní primární a sekundární data, přičemž práce byla vedena formou případové studie. Pro lepší přehlednost byla práce rozdělena na část teoretickou a empirickou, která probíhala přímo v Severní Osetii.

Teoretická část této bakalářské práce se metodologicky opírala o práci se sekundárními zdroji dat prostřednictvím rešerše. Před výjezdem do Severní Osetie byly

prostudovány dostupné tištěné i online odborné publikace. Zdrojem byly jak ruské knihovny, tak online zprávy relevantních úřadů a množství webových portálů, které se zabývají sběrem informací o dané lokalitě. Ve většině případů šlo o rusky psané texty, jejichž dostupnost a četnost klesala s rostoucí mírou jejich kompetentnosti.

Primární data byla získána v rámci případové studie, která je podle TROUSILA a JAŠÍKOVÉ (2015: 122) použitelnou metodou kvalitativního výzkumu v oblasti cestovního ruchu. Tento způsob výzkumu může zahrnovat studie komunit – podle těchto autorů může jít tedy například o život místního obyvatelstva v dané destinaci ve vztahu k rozvoji cestovního ruchu v ní. Hlavními metodami sběru primárních dat bylo systematizované pozorování, zúčastněné pozorování, dále provedení, záznam a analýza polostrukturovaných rozhovorů a fotodokumentace pozorovaných jevů. Zaznamenávané rozhovory byly následně analyzovány metodou zakotvené teorie (ŘIHÁČEK A HYTYCH, 2013:44-74). Podrobněji je metodický postup popsán v kapitole 4.2.1 Průběh výzkumu.

Metodický postup zpracování této bakalářské práce je přehledně zobrazen na Obr. 1.

Obr. 1 Schéma metodického postupu. Zdroj: Vlastní zpracování (2016)

3. Teoretická východiska

3.1 Antropologie cestovního ruchu

„Kořeny antropologie nalezneme již ve starověku, především v díle Aristotela, který jako první použil pojmu antropologie pro označení komplexního studia člověka a obohatil antické vědomosti o experimentálně podložená fakta ze srovnávací biologie a zoologie“ (SOUKUP, 2000: 15).

Průmysl cestovního ruchu podle některých autorů (např. BANNIKOV, 2012) závisí do značné míry na takových nemateriálních faktorech, jakými jsou iluze a představy o odpočinku jak o faktoru samo reprezentace, sociální prestiži, symbolizace ambicí, osobnostní sebeprosazování, rozšíření životních smyslů – celkově hluboce antropologických fenoménů. Trh iluzí se tedy dle BANNIKOVA (2012) staví na základě konkrétních technologií – turistická infrastruktura, hédonistické služby, reklama, ale bez pochopení antropologické základny cestovního ruchu reklama nefunguje, hédonistické služby buď nejsou dost hédonistické, nebo jsou až přebytečné, investice do infrastruktury pak často nejsou rentabilní. Proto je třeba zkoumat cestovní ruch i z pohledu „neekonomických“ disciplín, jakými jsou např. antropologie, sociologie, psychologie nebo kulturologie.

Antropologie cestovního ruchu je poměrně mladým oborem vědy. Podle NASH (2001: 1) se za první studii, zabývající se cestovním ruchem z pohledu antropologie, považuje článek od Nunez (1963), pojednávající o víkendovém turismu v mexické vesnici v době, kdy se cestovní ruch stával jedním z největších světových průmyslů. Poté cestovní ruch začal hrát významnou roli ve vývoji společností v méně rozvinutém světě, kde mnozí antropologové prováděli jejich výzkumy (NASH, 2001: 1). Dále NASH (2001: 1) uvádí, že cestovní ruch je zodpovědný za obrovský objem styků společností, je zapojen do sociální změny, a proto se antropologové obracejí právě na sociální kontext, v němž se antropologie cestovního ruchu objevila a rozvíjela.

Jiní autoři, např. ZELENKA a PÁSKOVÁ (2012: 39), popisují antropologii cestovního ruchu jako aplikovaný vědní obor, který se zabývá především motivačními faktory ovlivňujícími účast na cestovním ruchu, faktory a determinanty určujícími vzorce chování návštěvníků, a vztahy mezi návštěvníky a rezidenty.

Antropologie cestovního ruchu spadá do oboru kulturní a sociální antropologie, která se zabývá lidskými kulturami, jejich vznikem a vývojem, srovnáváním různých kultur a významem kultury pro člověka. Na rozdíl od sociologie však vychází od jednotlivce a klade důraz na to, jak lidé svým kulturám a společností sami rozumějí, a proto se zabývá také historií a místní tradicí. Turismus chápe jako kulturní proces.

V oboru antropologie cestovního ruchu se vyskytuje pojem „původní obyvatelé“, tím je zpravidla míněno obyvatelstvo, vytlačené ze svého původního místa osídlení (např. Maorové nebo američtí domorodci). V této práci však jde o národ, stále obývajících svou vlast a majících bohatou historii a kulturu.

3.2 Etnografický cestovní ruch

„Pozorovatel by neměl fungovat jako automat, jako kombinace fotoaparátu a záznamníku na výroky domorodců. Terénní výzkumník musí při pozorování neustále konstruovat, musí ustavovat vztahy mezi izolovanými daty a zkoumat, jak do sebe zapadají. Formulováno paradoxně můžeme říci, že „fakta“ v sociologické realitě nejsou o nic přístupnější než v realitě fyzikální; to znamená, že nepřebývají v prostorovém a časovém kontinuu v podobě, již by zachytilo necvičené oko.“

(MALINOWSKI, 1935: 317, překlad STÖCKELOVÁ, ABU GHOSH, 2013:7)

V současné době je v Ruské federaci kladen velký důraz na rozvoj vnitřního cestovního ruchu. Tato země je domovem mnoha národů, z čehož plyne nutnost vytváření podmínek pro kvalitní a přínosný etnografický cestovní ruch jak pro návštěvníky, tak pro místní obyvatelstvo.

„Etnografování“ je podle STÖCKELOVÉ a ABU GHOSH (2013: 7) kreativním procesem, ve kterém se prolíná vytváření dat, teoretizace, reflexivita, různé způsoby psaní stejně jako sociální vztahy v terénu i „epistémické komunity“; etnografie tak otevírá jedinečný konceptuální prostor pro souměřitelné zkoumání sociálních, diskurzivních, emocionálních, spirituálních, tělesných i materiálních rozměrů skutečnosti. Jinými slovy etnografie čili národopis je vědou, která zkoumá a popisuje původ a zvláštnosti bytí jednotlivých národů, modely jejich chování, sociální organizaci, zvyky, hudbu a umění. Je vědou, která je spolu s etnologii součástí kulturní antropologie.

„Etnografie vznikla z romantického zájmu o "přirozená", zejména venkovská společenství v Evropě, o malé národy, o lidové umění a literaturu, o folklor. Většinou se etnografové orientují na tradiční společnosti s dochovaným životním stylem z doby před nástupem industriální epochy. V Čechách byly a jsou hlavní oblastí zájmu lidové zvyky, kroje, hudba, pověsti a pohádky. Od poloviny 20. století se však i etnografové zabývají studiem a popisem subkultur různých dílčích společenství v soudobé společnosti, například dělníků, imigrantů nebo školních žáků.“ (MUZEUM TRUTNOV 2017)

Pochopení předmětu etnografie se v průběhu její dlouhé historie měnilo. Významný ruský etnograf Zorin (1994:48) ve svém díle „Základy etnografie“ shrnul následující poznatky o vývoji dané vědy:

1. Etnografie začíná v komplexním zeměpisu. Popis zemí a národů, příznačný pro antické autory, se zachoval i v dílech mnoha vědců středověku a nové doby.
2. Dlouhou dobu se etnografie chápala jako *popis cizích národů*. Vlastní národy až na vzácné výjimky se nepopisovaly. Slovo „etnikum“ od doby Aristotela (IV. st. př. n. l.) mělo význam „cizí“ národ.
3. Od doby zavedení do všedního života slovo „etnografie“ a jeho francouzský analog „etnologie“ neodrážely přesně předmět vědy, kterou měly označovat. Říkalo se „národopis“, „národověda“, ale tím se rozumělo studium tradic a zvyků neevropských společností.
4. V první polovině 19. století se etnografie stala samostatnou vědou o člověku a jeho kultuře. V anglicky mluvících zemích se od konce 18. století pro označení vědy, zabývající se člověkem a jeho kulturou, používal termín „antropologie“.
5. Po ukončení procesu stanovení etnografie jako vědy stále se rozumělo, že etnografové zkoumají jenom ty *jiné, zaostalé v kulturním smyslu skupiny* (rolnictvo), které jsou zajímavé pro kulturně-historické komparace.
6. Správné pochopení etnografických dat se velmi brzo začalo spojovat s koncepčním pochopením celé historie lidstva. Zvláště ve společenských vědách nebylo možné rozeznat etnografii od historie.
7. Dalšími z prioritních směrů etnografie jsou víra a kulty. Religionistika byla základní součástí mnoha „etnografických“ děl.

Důvodem pro cestování je často touha po poznání jiných kultur, a proto je v dnešní době populární formou cestovního ruchu etnografický cestovní ruch.

ZELENKA a PÁSKOVÁ (2012) definují etnografický cestovní ruch jako formu cestovního ruchu, v níž se uskutečňují návštěvy zajímavých národností s cílem sledování jejich zvyků a způsobu života. Podle SOUKUPA (2009) je pro etnografický cestovní ruch stěžejním bodem existence etnika, které v daném regionu žije, a způsob jeho života je netradiční a unikátní svými tradicemi, zvyky a rituály. Mezi etnograficky velmi exotické destinace s potenciálem cestovního ruchu patří např. Austrálie, Indonésie, Peru nebo Papua Nová Guinea. Pro občany mimoevropských zemí to může být Rusko, v němž žije hodně etnik, nebo také Polsko, Irsko a Česká republika. Cestující má možnost uvidět naživo tradiční bytové stavby, místní obyvatele v krojích. Může se také zúčastnit svátků, okusit místní jídlo a koupit ručně vyráběné suvenýry od místních obyvatel. Příznačným rysem této formy cestovního ruchu je to, že je přínosnou pro skoro každou kategorii cestujících – jak pro cizince, tak pro občany země (krajanský cestovní ruch), dále pro mládež, zajímající se o historii, tradice a kulturu předků, i pro starší generace s různou motivací.

Objektem etnografického cestovního ruchu je tedy kulturně-historický objekt či jev, obsahující informace o etnických projevech tradiční lidové kultury. Podle ZORINA (1994) etnografický objekt má být zkoumán jako systém rysů, charakterizujících kulturu etnika spolu s jeho originálními a specifickými konkrétními formami. Nejdostupnějším a nejzajímavějším způsobem poznání etnografického objektu je vytvoření tzv. etnografické vesnice – použití historických staveb jako živých dekorací za účelem provedení akcí (eventů), založených na elementech národní kultury a života.

3.3 Dopady cestovního ruchu

Jak uvádí PÁSKOVÁ (2012), efekty vyvolané cestovním ruchem v přírodním a sociokulturním prostředí vyvolaly významnější pozornost zejm. geografů, psychologů, antropologů, ekonomů a sociologů až v 70. letech minulého století.

Mezi environmentální nežádoucí dopady turismu patří např. emise (letecká a silniční doprava, výstavba a provoz zařízení cestovního ruchu apod.) a antropogenní eroze (způsobená výstavbou infrastruktury cestovního ruchu a také aktivitou návštěvníků).

Kromě dopadů na přírodní prostředí má turismus nežádoucí vlivy i na sociokulturní prostředí. „*V porovnání s vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí složky destinačního prostředí se sociokulturní dopady neprojevují zpravidla tak zřetelně a bezprostředně, jsou hůře identifikovatelné a měřitelné, méně medializované a zatím méně exaktně a důsledně zkoumané.*“ (PÁSKOVÁ, 2012). Působí zde takové faktory jako vymizení genia loci, demonstrační efekt, dualizace společnosti a tzv. etnocida, spočívající ve vyhlazování prvků typických pro místní etnika jako výsledek globalizace (PÁSKOVÁ, 2012).

4. Případová studie Severní Osetie

4.1 Charakteristika šetřeného území

Ruská republika Severní Osetie-Alanie, jejíž území bylo vybráno pro zpracování této případové studie díky její bohaté a autentické kultuře, disponuje mnoha turistickými destinacemi a velkým potenciálem pro etnografický cestovní ruch. Místní přírodní a kulturní památky mají dlouhou historii, začínající ještě v dobách východních Alanů – národ íránského původu, jenž významně zasáhl do evropských poměrů v době stěhování národů.

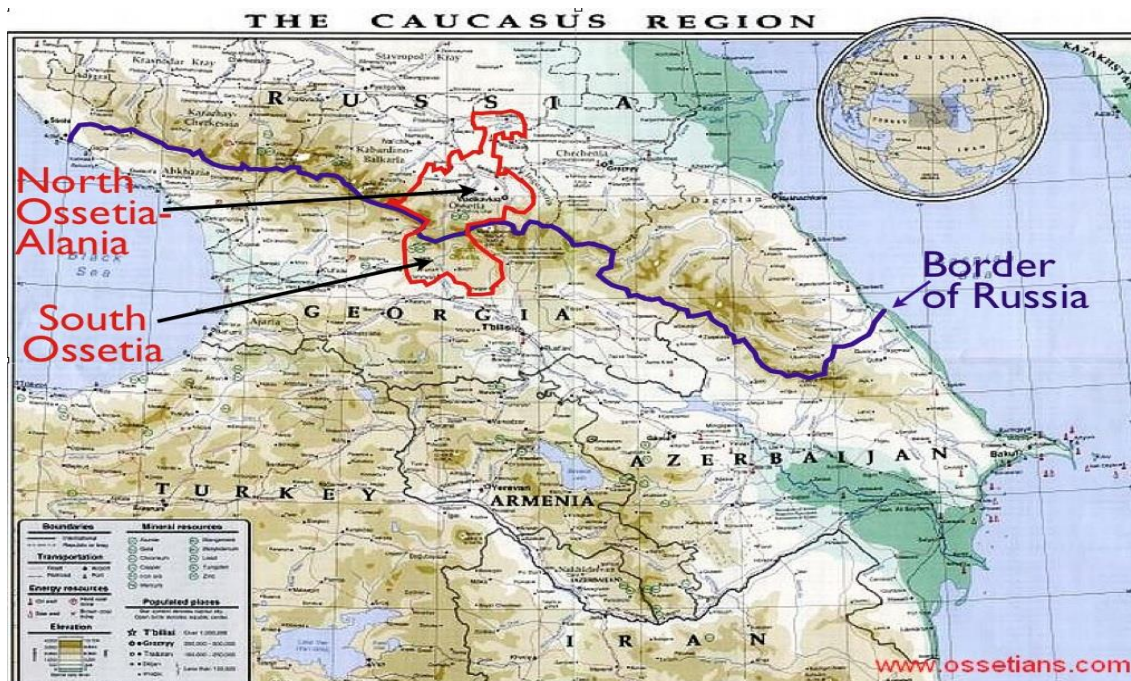
Obr. 2 Orientální mapa šetřeného území. Zdroj: Aktualně.cz (2017)

Severní Osetie (vlajka viz Obr. 3) je součástí Ruské federace a leží na severních svazích východní části Centrálního Kavkazu (viz Obr. 2), sousedí se Stavropolským krajem na severu, s Gruzii a Jižní Osetií na jihu.

Obr. 3 Vlajka Severní Osetie. Zdroj: Státní správa Republiky Severní Osetie (2012)

Dalšími sousedy jsou ruské republiky jako Kabardinsko-Balkarie na západě, Ingušsko na východě a Čečensko na severovýchodě (viz Obr. 4).

Obr. 4 Lokalizace Severní Osetie v kavkazském regionu. Zdroj: Ruslan Kuchity (2005)

Hlavním městem je Vladikavkaz s více než 307 470 obyvateli (Federální úřad Státní statistiky, 2017). Základní charakteristiky o tomto území shrnuje Tab. 1.

Tab. 1 Informační minimum o Severní Osetie

Oficiální název	Republika Severní Osetie-Alanie
Hlavní město	Vladikavkaz
Počet obyvatel (2017)	703 297 (Federální úřad Státní statistiky, 2017)
Geografická poloha	předhoří a severní svahy Velkého Kavkazu
Hustota zalidnění	88,8 obyvatel/km ² (Federální úřad Státní statistiky, 2017)
Úřední jazyk	ruština
Měna	ruský rubl (RUB)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Státní Správy Republiky Severní Osetie (2013)

Území Severní Osetie je využíváné k mnoha různým formám cestovního ruchu, jelikož toto území má jak přírodní, tak kulturně-historické předpoklady pro rozvoj mnoha druhů a forem cestovního ruchu.

Už od poloviny 19. století Osetie jako destinace cestovního ruchu byla jedním z turistických center, přitahujících velký počet cestujících nejenom z Ruska, ale i z řady zahraničních států. Sovětská perioda se stala následujícím krokem v rozvoji rekreačního

komplexu republiky. V devadesátých letech minulého století se lázeňské (wellness) pobyty (v ruském kontextu sanatorní lázeňské léčení) a turistické zájezdové služby staly pevným ekonomickým odvětvím – v tuto dobu již existovalo 12 turistických chat, 7 sanatorií, zotavovna, 3 penziony, 12 ozdravovacích kempů, 3 horské kempy a také řada resortních léčebně profylaktických zařízení (STÁTNÍ SPRÁVA REPUBLIKY SEVERNÍ OSETIE 2013). Dle téhož zdroje právě v tuto dobu Rada Sovětů SSSR zařadila osetské lázně Tamisk, Zaramag, Karmadon, Tib, Urdson, a také lázeňské zóny předměstí hlavního města republiky Vladikavkazu k lázním celosvazového významu.

Kromě lázeňského cestovního ruchu je zde i řada dalších možností pro jiné formy cestovního ruchu. Díky své geografické poloze je Severní Osetie destinací pro celoroční lyžařský cestovní ruch. Vedle tradičních způsobů trávení volného času zde existuje obrovský potenciál pro extrémní formy rekreace, o čemž svědčí i konání závodů v ledolezectví, horolezectví, parašutismu, raftingu atd. Velký potenciál republiky je také v oblasti venkovského a ekologického cestovního ruchu.

4.1.1 Fyzicko-geografická charakteristika

Z celkové rozlohy nížiny a roviny zaujímají 4121 km² (SEREBRJANAJA, 1978). Jak uvádí SEREBRJANAJA (1978), na severu se nachází Stavropolská rovina, jižněji hřebeny Těřskij a Sunženskij, v centrální části je Osetinská nakloněná rovina. Nejvyšším bodem je hora Kazběk (5033 m n. m. – podle mapy). Na počátku čtvrtohor (kvartéru) podle ní na území Kavkazu proběhly mohutné procesy vzniku hor, po kterých se objevila hojná prohnutí a prolákliny. Uvádí, že následně měly velkou roli vnější síly (především řeky), které rozsekly horské záhyby a vytvořily příčné údolí. Mezi hlavní nerostné suroviny tohoto území zařazuje polymetalické rudy, obsahující zinek, olovo, měď, stříbro, dolomity, zdroje minerálních vod.

Klima lze podle SEREBRJANAJA (1978) označit za mírně kontinentální. Uvádí, že *„na Mozdokské rovině je klima suché kvůli horkým vysušujícím větrům. Průměrná teplota v lednu je -16 °C, v červenci +24 °C. V Centrálním a Předhorním regionu je mírný klimatický pás, jenž je ovlivněn blízkostí hor. Zde průměrná teplota v lednu je -3,2 °C, v červenci +28,3 °C“*.

Na území Severní Osetie protéká mnoho řek. Jak uvádí SEREBRJANAJA (1978), hlavní řekou republiky je Terek s délkou 600 km. Terek a jeho přítoky (Uruch, Ardon, Kambilěvka, Gizeldon) mají podle ní horský původ a ledovcové zdroje.

Obr. 5 Fyzicko-geografická mapa Kavkazu. Zdroj: RB-DESKART (2017)

SEREBRJANAJA (1978) popisuje, že flóra je reprezentována různými travinami: od společenstev stepní vegetace až po subalpínské a alpské louky. Les podle ní zaujímá 22 % veškerého území republiky; dominují listnaté lesy s převahou buku, také zde roste habr, lípa, olše, jasan, klen, dub, mnoho planých stromů a keřů. Uvádí, že v mezihorských pánvích lze narazit na borovice a břízy. Dále popisuje pestrá faunu: kromě zástupců "původní" fauny republiky jakými jsou kozorožci, kamzíci, kočky divoké, rysy, divoká prasata, srnky, medvědi, vlci, lišky, zajíci, koně (viz Obr. 34), tetřevi atd., uvádí též jeleny, altajské veverky, psíky mývalovité, zubry a v neposlední řadě levharty skvrnitě, kteří jsou symbolem republiky a jsou tedy vyobrazeni na jejím znaku (viz Obr. 6).

Obr. 6 Znak Severní Osetie. Zdroj: Státní správa Republiky Severní Osetie (2012)

Přírodně cennými územími jsou státní přírodní rezervace „Severo-Osetinská“ (70 634 ha, s chráněnou zónou), národní park „Alanie“ (7 508 ha), federální CHKO „Cejský“ (29 952 ha), pět republikánských CHKO, 67 přírodních památek a botanická zahrada, celková plocha chráněných přírodních území – 196 260 ha, což tvoří téměř čtvrtinu celkové plochy republiky (STÁTNÍ SPRÁVA REPUBLIKY SEVERNÍ OSETIE 2013).

Obr. 7 Fagdon. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Složité a různorodý reliéf Severní Osetie tvoří velké množství typů krajiny na relativně malém území republiky. Projevují se zde různá vysokohorská pásma – s nadmořskou výškou se mění podnebí, půda, flora a fauna. Charakterizoval je profesor I. N. Ežov (SEREBRJANAJA, 1978): *„Z celé plochy republiky roviny a nížiny zaujímají 4,121 km². Typickou rovinou Severního Předkavkazí v Osetii je Mozdokská step, nacházející se na levém břehu řeky Terek a skládající se z nekonečných polí pšenice, kukuřice a slunečnice, pěstuje se zde také vinná réva. Jednotvárný plochý povrch roviny se táhne daleko na sever a východ za hranicemi Osetii. (...) K jihu od Mozdokské roviny se nacházejí nízkohorské krajiny Těřského a Sunženského hřbetů, rozdělené nevysokým Kurpským plató. V této lokalitě je relativně více atmosférických srážek než jinde v Osetii. Svahy jsou pokryty společenstvími horských trav, typ půdy – černozem kambizemní. Vyšší Sunženský hřbet je dokonce pokryt lesy (buk, habr, dub).*

(...) Centrální část republiky zaujímá Severo-Osetinská nakloněná rovina (viz Obr. 7), unikátní přírodní komplex. Bludné balvany, oblázky a písky byly přivlečeny sem činností mnoha ledovcových potoků. Zde převládají luční, lučně-bahenní a aluviální půdy. Na horách, pokrytých opadavými listnatými lesy, převládají lesní půdy. Jejich zvláštností je hnědá barva, hrudkovitá struktura a přiměřený obsah humusu. V zóně subalpínského a alpského rostlinného porostu převažují horsko-luční půdy s vysokým obsahem humusu a značné kyselosti i vlhkosti.“

4.1.2 Kulturně historická charakteristika

Vedle přírodních a balneologických předpokladů má Severní Osetie s jejím bohatým historickým dědictvím i obrovské kulturně-historické předpoklady pro cestovní ruch. Na území republiky se nachází více než 1,5 tisíc historických a kulturních památek, včetně těch federálního významu (STÁTNÍ SPRÁVA REPUBLIKY SEVERNÍ OSETIE 2013). V této kapitole je představena historie etnika a také nehmotné a hmotné dědictví Osetinců.

Historie etnika

Osetské etnikum se zformovalo na Centrálním Kavkazu. Jak uvádí ČIBIROV (2013), od ostatních kavkazských národů se odlišují mnoha zvláštnostmi, nejvýznamnější je, že jejich etnogeneze podle mnoha zdrojů a studií je spojena jak s iránskými národy (Skyty, Sarmaty, Alany), tak s původními obyvateli Severního Kavkazu. Podle něho mnozí vědci a cestovatelé, kteří navštívili Kavkaz v 18. – 19. stoletích a neznali kavkazskou historii, často docházeli k chybným výsledkům ohledně původu Osetinců. Dále uvádí, že např. akademik J. A. Güldenstädt je charakterizoval jako potomky Kypčáků (národ původu altajského, který v 8. století sídlil ve stepích Kazachstánu a jižní Sibiře). Němečtí badatelé August von Haxthausen, Karl Heinrich Koch a další podle něj předložili teorii germánského původu Osetinců. Zmiňuje také domněnky o semitském a ugrofinském původu osetinského národa.

ČIBIROV (2013) popisuje, že spolu s uvedenými hypotézami na začátku 19. století Julius Heinrich Klaproth předložil později potvrzenou verzi o alanském původu Osetinců, kterou pak prozkoumal a potvrdil významný slavista a odborník v kavkazském oboru Vsěvolod Miller, jenž spojil jazykové údaje s údaji archeologickými, epigrafickými, folklorními, etnografickými a zobrazil jasný přehled původu Osetinců na základě skytských, sarmatských a alanských kmenů jihu

Ruska. Millerovi se podle něj podařilo prokázat, že Osetinci relativně nedávno sídlili v úzkých geografických rámcích hor Centrálního Kavkazu, kam byli vytlačeni tataro-mongoly, předtím zaujímali rovinné pásmo Severního Kavkazu. V tomto studiu pokračoval Vasilij Abajev, který prokázal přítomnost v současném osetinském jazyce, v duchovní kultuře a náboženství etnika silný kavkazský podklad, těsně spojený s nosiči Kobanské kultury, která se rozvíjela ve střední části Severního Kavkazu na přelomu doby bronzové a železné (ENCYKLOPEDIE VSEVĚD, 2011). Osetinci ze své dávné minulosti zachovali dvě vzácné věci – jazyk a epos, díky nimž se podle ČIBIROVA (2013) povedlo provést skytsko-osetské etnokulturní paralely. Také jsou podle něj viditelné skytsko-osetské etnografické paralely: pohřební obřady, kult rodinného krbu, kult sedmi bohů a kultura „ctěného poháru“.

Kmen Alanů je podle něj ve výsledku svým způsobem sjednocením iránských národů, obývajících toto území. Zmiňuje, že po válce mezi Aorsy (iránský národ sarmatského původu) a Siráky (sarmatský národ) v r. 49 n. l. zmíněné národy zmizely z dějepisu, ale právě po této události se historici setkávají s etnonymem „Alani“. Na Severním Kavkazu Alani podle něj v 9. – 12. století vytvořili mocný raný feudální stát, podporující těsné politické a dynastické vztahy s Byzancí, Ruskem i Gruzíi.

Obr. 8 Ochranná věž. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Uvádí, že v 10. století přijali křesťanství. Stát se podle něj dělil na Západní Alanii s hlavním městem Archyz (současné území Republiky Karačajevo-Čerkesko) a Východní (dnešní území Severní Osetie). Z doby Alanského státu se zachovaly některé stavby, nejčastěji ochranné věži (viz Obr. 8).

Alanie podle něj přestala existovat poté, co byl stát poražen Tímúrovskou říší na konci 14. století. Uvádí, že část obyvatelstva byla vyhlazena, a že další část odešla na východ a západ, ostatní se zachránili masovým stěhováním do hor Centrálního Kavkazu, kde alanské etnikum již existovalo od raného středověku. Zde se podle něj vytvořila čtyři dnes známá horská společenství – Alagirské, Kurtatinské, Tagaurské a Digorské.

Dále popisuje, že 17. – 18. století se aktivně začaly rozvíjet Rusko-Osetinské vztahy, velkou roli v tom hráli Gruzínové a duchovní osobnosti. Právě v tuto dobu podle něj vznikl pojem „Осетин – Osetinec“.

ČIBIROV (2013) konstatuje, že Osetinci jsou jedním z nejstarších národů Kavkazu. Úspěšným studiem zmíněného národa se podle něj zabývali největší tuzemští, dokonce i zahraniční badatelé. Dále uvádí, že ohledně etnogeneze a etnické historie Osetinců se konaly např. Celosvazové zasedání (1966) a Mezinárodní kongres (2013). Existuje hodně různých vydání a monografií, popisujících a zkoumajících historii osetinského národa, archeologii a etnografii. Avšak podle ČIBIROVA (2013) ještě zbývá nemálo neprozkoumaných témat ohledně starověké a středověké historie Osetie.

Rituální potrava

„Rituální potrava Osetinců především zařazovala prestižní komplex: pečivo – pirohy z čerstvého sýru, uvařené maso – zpravidla vepřové nebo skopové, nápoj – pivo. Příprava rituální potrawy probíhala formou mytologického prostoru a komunikace s „vyššími silami“, ke kterým se obracelo s prosbami o posláni hojnosti ve všech jejich projevech. Hlava rodiny s pohárem, plným pivem, pronášela modlitbu, ve které vyprávěla o tom, jak Bůh vytvořil svět, svátých a lidí. Pivo, vyrobené prvním manželským párem – Šatanou a Uruzmago – s pomocí osetského Boha Uastarži, symbolizuje nápoj nesmrtelnosti.“ (OSSETHNOS 2011).

Obr. 9 Rituální pohár pro pivo. Zdroj: Ossethnos (2011)

Tato tradice se zachovala v osetinských rodinách i dodnes. Tradiční osetské pirohy (viz Obr. 10) jsou podávány v místních restauracích, stejně jako i osetské pivo (бæгæны).

Obr. 10 Osetský piroh. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Podle Nartského eposu (LEBEDINSKIJ 1981) pivo vytvořila centrální hrdinka vyprávění – Šatana. Jak LEBEDINSKIJ (1981) uvádí, legenda popisuje, že Uryzmag (hrdina osetinského nartského eposu) uviděl ptáka, který nejprve uklovnul tři zrnka z šišťice chmele a poté, co si sedl na místo, kde se sušil slad, uklovnul pár zrněk i odtud a spadl na zem. Dále LEBEDINSKIJ (1981) vypráví, že o tom Uryzmag pověděl své ženě, Šataně, která pak semlela slad, uvařila ho, procedila a následně do něj dala tvrdý zákvas z chmele. Zákvas dle něj „začal šumět, jiskřit se a pokrýl se bílou pěnou“.

Dnes se podle KOZAEV (2016) k výrobě domácího tradičního piva používá pšenice a ječmene, které se zalívají vodou a nechávají se na pár dní uležet za účelem výroby sladu. *Potom je třeba dát zmíněné obilniny do trouby, než zrnka budou mít zlatý odstín. Upečený slad se dále vaří a stále se míchá. Poté se voda z hrnku přelívá do jiné nádoby a uvádí se do bodu varu. Následně se ztlumí oheň a odvar se ponechá na hodinu a půl. Poté se přidávají šišky chmele, míchá se a vaří se další hodinu. Potom se pivo odstaví pro zchladnutí do pokojové teploty a vytáhne se chmel. Posledním krokem je dát pivo do velké skleněné láhve, přidat cukr a droždí, dobře zamíchat a dát na tři dny do teplé místnosti. Jiná receptura také obsahuje kukuřičnou mouku.* (KOZAEV, 2016)

Kroj

Jedním z nejvýraznějších elementů svéráznosti osetinského etnika je kroj. Rozlišuje se několik druhů krojů: každodenní, sváteční a rituální (OSSETHNOS 2011). K poslednímu druhu patří i svatební oblečení snoubenců (viz Obr. 11, Obr. 12).

Праздничный женский костюм

Obr. 11 Svatební šaty. Zdroj: Ossethnos (2011)

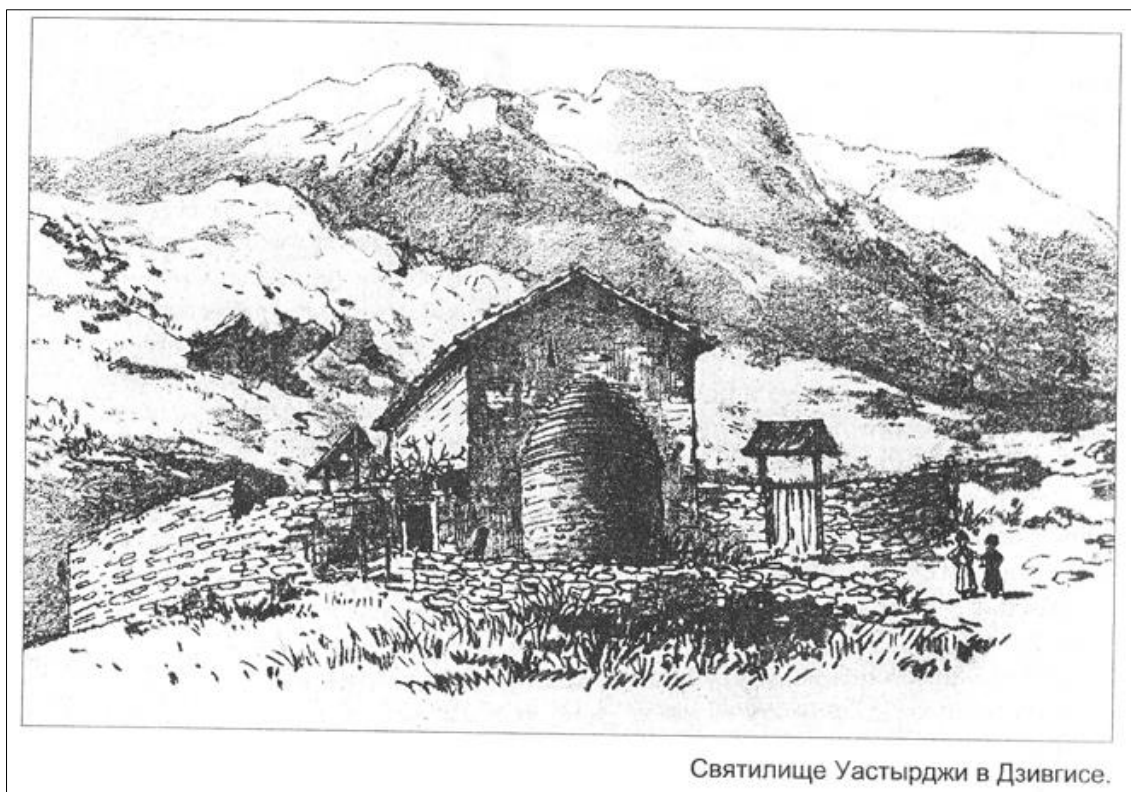

Obr. 12 Tradiční tanec v krojích na svatbě. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Náboženství

Osetinské náboženství se vyznačuje svou starodávností a jednobožstvím. Podle slov odborného průvodce KOZAEVA (2016) pokračuje v náboženské tradici Indoíránců a zachovává analogii se skytským náboženským systémem.

Zaprvé se v modlitbě Osetinci obracejí na jediného Boha – Hyucau, který je abstraktním obrazem Stvořitele, majícího absolutní dokonalost a všemoc (OSSETHNOS 2011). Dále existují tzv. svatí a jedním z nejvýznamnějších z nich je Uastarži (svatyně Uastarži viz Obr. 13, Obr. 14). Ženy nesmějí říkat jeho jméno nahlas a nazývají ho „Лæгты дзуар“ – „Patron mužů“.

Святилище Уастырджи в Дзивгисе.

Obr. 13 Svatyně Uastarži na kresbě. Zdroj: Ossethos (2011)

Dnes lze navštívit památky, spojené se svatými postavami osetinské kultury, o nichž místní obyvatelé rádi povídají legendy, předávající se z generace na generaci.

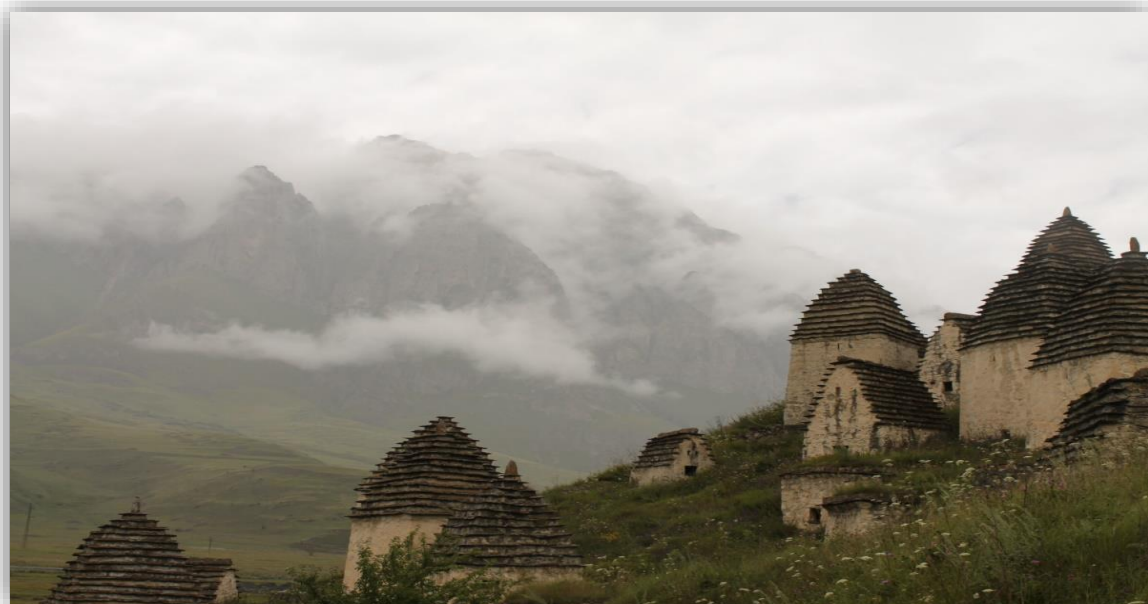

Obr. 14 Svatyně Uastarži dnes. Zdroj: Vlastní foto (2016)

4.1.3 Turisticky atraktivní lokality na území Severní Osetie

Město mrtvých – Dargavs

Dargavs je malou horskou vesnicí v Severní Osetii, v níž není dnes skoro žádné místní obyvatelstvo kvůli lavině, která se utrhla před deseti lety. Nachází se zde mnoho unikátních architektonických památek, ale nejvíce pozornosti poutá Město mrtvých – zelený svah, pokrytý mnoha bílými budovami, které jsou vlastně kamenné krypty, kde místní pochovávali své milované a blízké (viz Obr. 15).

Obr. 15 Město Mrtvých v Dargavsu. Zdroj: Vlastní foto (2016)

„Každá rodina v okolí měla svou krytu. Podle velikosti stavby poznáte, kolik lidí je v každé hrobce pohřbeno. Nejstarší stavby se datují do 16. století. Bylo zjištěno, že těla uvnitř krypt byla pohřbívána v dřevěných truhlách, které vypadají jako loď. Jedním vysvětlením záhady podivných rakví je, že duše odcházející na onen svět využívá loď k překročení řeky, dělící zesnulého od nebe. Dalším zajímavým faktem je, že před každou hrobkou je studna. Říká se, že když staří Oseti pohřbívali své mrtvé, hodili kovovou minci do studny. Pokud trefili mincí kámen na dně studny, znamenalo to, že duše dosáhne nebes.“ (MIŠKA, 2012)

Skalní pevnosti

Dzvigiská skalní pevnost (viz Obr. 16), postavená podle KUSOV (1972) ve 13. – 14. století a sloužící v tuto dobu pro obranu Kurtatinské soutěsky proti Peršanům, je jednou z nejmohutnějších fortifikačních staveb nejenom na území Osetii, ale také na území celého Kavkazu. Pevnost se skládá z šesti postavených částí, přistavěných k vchodům přírodních jeskyní.

Obr. 16 Dzvigiská pevnost. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Základní upevnění, vyznačující se velkým rozsahem, se nachází na nižší úrovni a je přístupno dodnes pomocí kamenného schodiště (viz Obr. 17).

Obr. 17 Dzigvické schody. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Tato památka se nachází přímo ve vesnici, na cestě se cestující stává svědkem všedního života původních obyvatel a krásné osetské přírody. Zevnitř pevnosti se otevírá výhled na hory, zelené kopce, louky a ochranné věže, které byly postaveny již ve starověku (viz Obr. 18).

Obr. 18 Výhled ze skalní pevnosti. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Národní Park Alania

NP Alania byl založen 18. února 1998 „za účelem zachování unikátních přírodních komplexů v jihozápadní části republiky Severní Osetie-Alania, jejich využití s cílem ochrany zdejší přírody, vzdělávání, rozvoje vědy a kultury, a také vytvoření podmínek pro rozvoj organizovaného cestovního ruchu v této zóně“ (SPRÁVA NP ALANIA, 2017 a).

Národní park se nachází na severním svahu Centrálního Kavkazu. Jeho území je obklopeno horským pásmem hřebenů a dostat se sem je možné jenom jednou horskou cestou přes unikátní kaňon Achsinta. Minimální nadmořská výška území národního parku je 1 100 m n. m., maximální 4 646 m n. m. (hora Uilpata), celková rozloha tvoří 55 410 ha (SPRÁVA NP ALANIA, 2017 b).

Z pohledu organizace cestovního ruchu se zde nabízejí různé formy aktivit – jízda na horském kole, paragliding, agroturismus, alpinismus, motosport a fotografování divoké přírody (viz Obr. 19).

Obr. 19 Screenshot webu NP Alania. Zdroj: Správa NP Alania (2017)

Cejská soutěska

Kavkaz s jeho tradicemi, zvyky, legendami a nádhernou přírodou je jedním z nejkrásnějších a nejtajuplnějších míst Ruska i světa. Cejská soutěska (viz Obr. 21), která se nachází ve výšce 1 300 m n. m. (BĚROJEV, 1969) na severním svahu Centrálního Kavkazu, patří k těm nejznámějším turistickým destinacím.

Obr. 21 Cejská soutěska. Zdroj: Turisticum (2014)

Hlavní formou cestovního ruchu je zde horská turistika a lyžování, ale zájemci o kulturu a poznání tady najdou i něco pro sebe. Např. se zde nachází Svatyně Rekom – hlavní klášter Uastarži, patrona mužů, vojínů, poutníků a lovců (viz Obr. 20).

Obr. 20 Svatyně Rekom. Zdroj: Timur Agirov (2017)

4.2 Průběh a výsledky výzkumu

4.2.1 Průběh výzkumu

V rámci empirické části byl proveden sběr primárních dat ve formě terénního výzkumu, který proběhl v rámci případové studie na území Severní Osetii. Hlavní použité metody sběru dat měly podobu systematizovaného pozorování a fotodokumentace jevů souvisejících s výzkumnými otázkami, zúčastněného pozorování (účast na akcích vedoucích k osvětlení jevů souvisejících s výzkumnými otázkami), polostrukturovaných rozhovorů s místními obyvateli nejznámějších zdejších turistických destinací. Dále po předčasné domluvě byly realizovány strukturované rozhovory s představiteli cestovních kanceláří, pořádajících zájezdy do zkoumané oblasti. Délka polostrukturovaných i strukturovaných rozhovorů se pohybovala od 30 minut až po několik hodin (nejdelší rozhovor byl uskutečněn během jednodenního výletu s místním průvodcem Petrem Kozaevým, který externě vyučuje etnologii na vladikavkazské univerzitě). Rozhovory probíhaly v domácím nebo pracovním prostředí respondentů. Věk dotazovaných místních obyvatel se pohyboval od 23 let do 65 let, přičemž sedm z nich byly ženy a tři muži. Celkem tedy bylo realizováno 10 rozhovorů.

Poznámky z rozhovorů provedených s místními obyvateli byly selektivně zaznamenávány v mobilním telefonu, rozhovory se zástupci cestovních kanceláří byly zaznamenány doslovně. Poznámky i doslovně zaznamenané včetně komentářů autorky byly podrobeny kvalitativní analýze spočívající v identifikaci tezí majících určitou vazbu k výzkumným otázkám a jejich následné konceptualizaci. Rámcově k tomu posloužila metoda zakotvené teorie (ŘIHÁČEK, HYTYCH 2013: 44-74).

Výzkum probíhal ve druhé polovině července roku 2016, a to s pomocí místních obyvatel, kteří se dobrovolně přihlásili. Za dobu pobytu v Severní Osetii bylo navštíveno hlavní město Vladikavkaz, kde se mimo jiné nachází etnografické muzeum Osetie, Cejská soutěska a několik údolí, kde se především soustřeďuje turistický tok.

Kromě rozhovorů s místními obyvateli bylo součástí primárního výzkumu také systematizované pozorování života místních obyvatel včetně místní krajiny a související fotodokumentace. Zúčastněné pozorování spočívalo v účasti na místních rituálech, kdy autorka byla např. pozvána na tradiční svatební obřad anebo také do továrny (viz Obr. 22), kde se vyrábějí osetinské kroje.

Obr. 22 Výroba kroje v továrně. Zdroj: Vlastní foto (2016)

4.2.2 Výsledky výzkumu

Analýza výpovědí místních obyvatel

Všichni respondenti sdělili, že jejich příjmy závisí na počtu návštěvníků. Na otázku „*Je podle Vašeho názoru v republice rozvinut etnografický cestovní ruch?*“ byly obdrženy i jednoznačné odpovědi „Ne“, které byly argumentovány tím, že orgány místní samosprávy se především soustřeďují na lyžařský cestovní ruch a budují turistickou infrastrukturu hlavně v horských střediscích, ale místní muzea osetinské kultury nedostávají dostatečné dotace. Zároveň další respondenti na stejnou otázku dali kladnou odpověď s tím, že existují turistické trasy, kde zájemci mají možnost seznámit se s místní kulturou a dozvědět něco od místních obyvatel, a taky že se kulturně-historické památky renovují, stále se provádějí rekonstrukce. Ostatní respondenti se nijak nevyjádřili k této otázce.

Další položená otázka – „*Jsou podle Vás místní obyvatelé zapojeni do rozvoje etnografického cestovního ruchu?*“ – vyvolala mnohem kladnější reakce. Několik respondentů odpovědělo „Ano“ – je mnoho pracovních příležitostí v oblasti obsluhování, zvláště v restauracích, protože většina cestujících chce zkusit známou

osetinskou kuchyni. Také několik respondentů zmínilo možnost prodávat ručně vyrobené suvenýry a posbírané léčivé byliny na čaj.

Na otázku „*Pomáhá zde podle Vás etnografický cestovní ruch zachovat tradice, nebo naopak?*“ všichni respondenti odpověděli, že ano. Lidé sem jezdí za poznáním jiné kultury, která se zachovala i do současnosti, a místní obyvatelé se snaží předávat své znalosti i ostatním. Na místní vysoké škole se učí historie osetinského etnika a studenti mají uplatnění v cestovním ruchu jako průvodci, pracovníci muzeí a národního parku.

Jedna z otázek místnímu obyvatelstvu se týkala podpory ze strany místní správy – „*Podporují orgány místní správy nějakým způsobem angažovanost místního obyvatelstva?*“ Několik respondentů dalo zápornou odpověď, argumentovali stále vysokými daněmi za vedení podniků a nízkými mzdami, které nemotivují lidi.

Následující otázka zněla „*Jaké jsou dle Vás negativní dopady a vlivy cestovního ruchu v dané lokalitě?*“ Většina respondentů mezi nežádoucí dopady aktivity návštěvníků uvedla množství odpadů v turistických destinacích, což bylo zpozorováno i autorkou, špatný stav silnic kvůli většímu počtu aut a turistických autobusů a z toho plynoucí eroze (viz Obr. 23). Zbytek respondentů odpověděl, že žádné minusy cestovního ruchu nevidí.

Obr. 23 Eroze na trase off-road zájezdu. Zdroj: Elnar Mansurov (2017)

Poslední otázka pro místní obyvatele byla „*Co podle Vás přinese rozvoj etnografického cestovního ruchu v Severní Osetii?*“ Respondenti zmiňovali nové pracovní příležitosti pro místní obyvatele a pozitivní ekonomický vliv zvýšením příjmů, dále někteří uváděli, že rostoucí počet návštěvníků přinese regionální rozvoj a získávání investic. Někteří respondenti vyjádřili naděje, že cestovní ruch pomůže zachovat tradice osetského národa pro potomky.

V rámci kvalitativní analýzy (ŘIHÁČEK, HYTYCH 2013: 44-74) bylo z poznámek pořízených v rámci provedených rozhovorů identifikováno 12 základních nejvýznamnějších tezí (významových jednotek), které byly následně sdruženy ve významových shlucích do výstižně označených konceptů (otevřené kódování). Přehled těchto shluků je zobrazen v Tab. 2.

Tab. 2 Přehled tezí a jejich shluků – Analýza výpovědí místních obyvatel

SHLUKY	TEZE	SOUVISLOST S VÝZKUMNÝMI OTÁZKAMI
MÍSTNÍ KULTURA A CESTOVNÍ RUCH	Předávání zkušeností a tradic	Tyto teze přímo vztahují k oběma výzkumným otázkám.
	Uplatnění v etnografických muzeích	Místní obyvatelé s ohledem na etnografický cestovní ruch mají uplatnění např. v muzeích, ale také v obecné rovině zvyšující se návštěvnost území slouží jako motivace pro rozvoj etnografického cestovního ruchu.
	Motivace pro zachování původní kultury	Avšak existují zároveň demotivující faktory jako poškození sakrálních kulturních památek, snižující zájem původních obyvatel o rozvoj CR v lokalitě.
	Ničení sakrálních míst návštěvníky	
	Absence dohledu nad některými významnými kulturními památkami	
	Renovace mnoha kulturních památek a udržení je v dobrém stavu	

EKONOMIKA	Pracovní příležitosti	Ekonomické teze se většinou vztahují k výzkumné otázce č. 2 (viz Obr. 1). Míra zapojení místních obyvatel v cestovním ruchu klesá se zvyšující se pracovní pozicí a její významností. S ohledem na výzkumnou otázku č. 1 etnografický cestovní ruch není v uspokojivém stavu především kvůli nedostatečným investicím do tohoto oboru.
	Demotivace nízkými mzdami a vysokými daněmi	
	Nedostatek investic do etnografických muzeí	
	Práce zejména v pozici zaměstnance v službách CR	
STÁT	Nedostatečná podpora CR ze strany státu	V rozhovorech s místními obyvateli (stejně jako v rozhovorech se zástupci cestovních kancelář) rezonovala nedostatečná podpora etnografického cestovního ruchu ze strany státu, z čeho také plyne nižší míra přítomnosti etnografického turismu v nabídce zájezdů na území Severní Osetii.
	Nutnost rozvoje a realizace strategií v oblasti etnografického cestovního ruchu	

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě zkušeností i poznatků z terénního šetření včetně kvalitativní analýzy obsahu zaznamenaných výpovědí místních obyvatel (viz Tab. 2) byly identifikované koncepty uspořádány do vzájemných vztahů. Model takto zpracovaný je zobrazen na Obr. 24.

Obr. 24 Schéma vnímání cestovního ruchu místními obyvateli. Zdroj: Vlastní zpracování

Analýza výpovědí zástupců cestovních kanceláří

Elektronickou (jeden rozhovor) a osobní formou (dva rozhovory) byly obdrženy odpovědi od zástupců následujících tří ruských cestovních kanceláří, nabízejících svým zákazníkům destinaci Severní Osetie:

- „Caucasus Explorer“
- „Valkiria“
- „5 Вершин“

V rámci kvalitativní analýzy (ŘIHÁČEK, HYTYCH 2013: 44-74) bylo z doslovného přepisu strukturovaných rozhovorů provedených s představiteli tří výše uvedených cestovních kanceláří (přepis rozhovorů je dostupný v příloze č. 2) identifikováno 13 základních nejvýznamnějších tezí (významových jednotek), které byly následně sdruženy ve významových shlucích do výstižně označených konceptů (otevřené kódování). Přehled těchto shluků je zobrazen v Tab. 3.

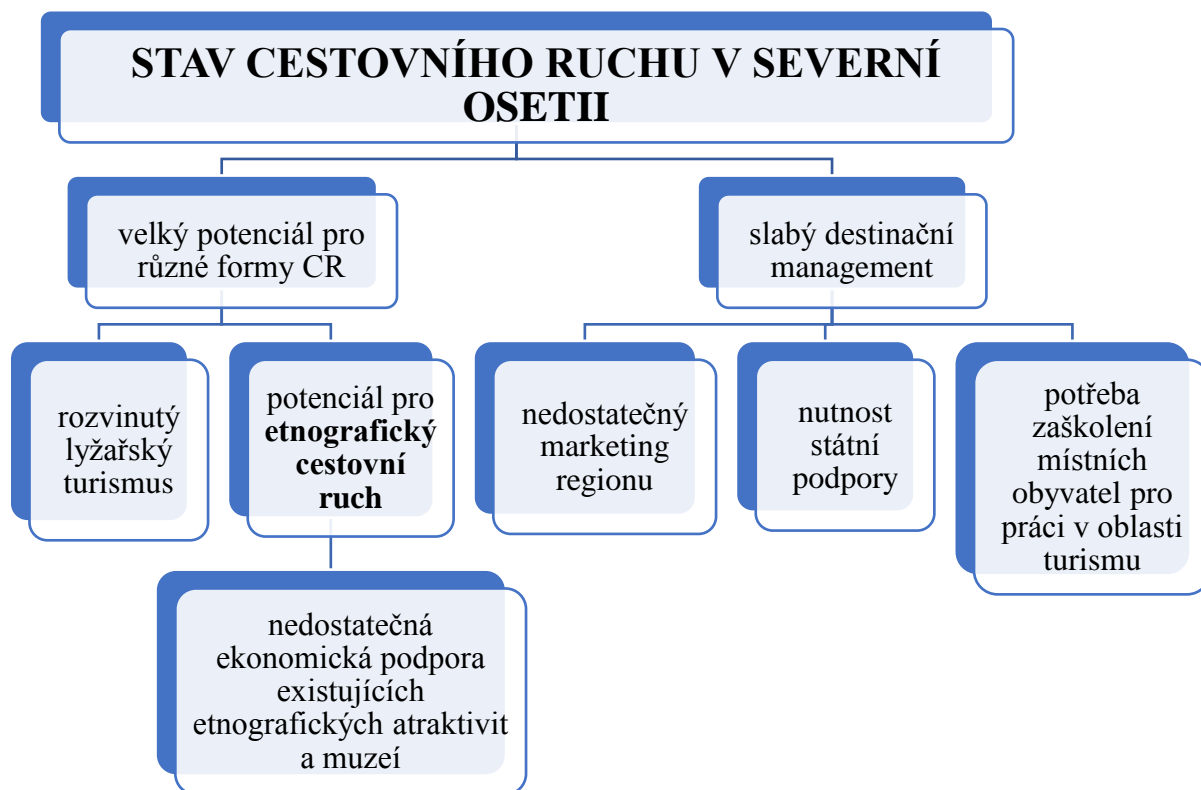
Tab. 3 Přehled tezí a její shluků – analýza výpovědí zástupců CK

SHLUKY	TEZE	SOUVISLOST S VÝZKUMNÝMI OTÁZKAMI
MÍSTNÍ OBYVATELÉ, KULTURA A CESTOVNÍ RUCH	Obrovský potenciál pro etnografický cestovní ruch	Představitelé cestovních kanceláří nepovažují míru existujícího etnografického cestovního ruchu za dostačující, a s tím je spojena podle nich absence negativních dopadů na místní kulturu a život původních obyvatel.
	Nutnost zaškolení místních obyvatel v oboru cestovního ruchu	
	Nutnost výuky jazyků na místních školách	Místní obyvatelé nejčastěji pracují v oblasti pohostinství a jako horšší řidiči, což není optimální situací z pohledu udržitelnosti cestovního ruchu. Z toho plyne nutnost zaškolení původních obyvatel v oboru cestovního ruchu, jejich motivace a s tím větší zapojení do etnografického cestovního ruchu.
	Potřeba spravit chybějící dnes spolupráci s místními obyvateli	
	Místní obyvatel jako nosič původní kultury	
	Nutnost investic do rozvoje cestovního ruchu	Ekonomické teze jako i v Tab. 2 většinou vztahují k výzkumné otázce č. 2 (viz Obr. 1). Míra zapojení místních obyvatel v cestovním ruchu klesá se zvýšením pracovní pozice a její významnosti. S ohledem na výzkumnou otázku č. 1 etnografický cestovní ruch není ve velmi dobrém stavu kvůli nedostatečným investicím do
	Potřeba výstavby turistické infrastruktury v destinacích	
	Renovace postavených ještě za Sovětskou dobu atraktivit	
	Nedostatečná propagace a negativní reputace destinací kvůli bezpečnostní nestabilitě v Kavkazském	

MANAGEMENT CESTOVNÍHO RUCHU	regionu	tohoto oboru.
	Potřeba spolupráce se zahraničními organizacemi	Stejně jako i z rozhovoru s místními obyvateli vyplynula potřeba větší angažovanosti státu v rozvoji cestovního ruchu v tomto regionu. V současnosti není podle
	Nedostatečná podpora CR ze strany státu	představitelů cestovních kanceláří etnografický cestovní ruch rozvinut v dostatečné míře zejména
	Nutnost rozvoje a realizace strategií v oblasti etnografického cestovního ruchu	z důvodu absence kroků a nových aktuálních státních strategií rozvoje cestovního ruchu.
	Slabý destinační management	

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě zkušeností i poznatků z terénního šetření včetně kvalitativní analýzy zaznamenaných výpovědí zástupců cestovních kanceláří (viz Tab. 3) byly identifikované koncepty uspořádány do vzájemných vztahů. Model takto zpracovaný je zobrazen na Obr. 25.

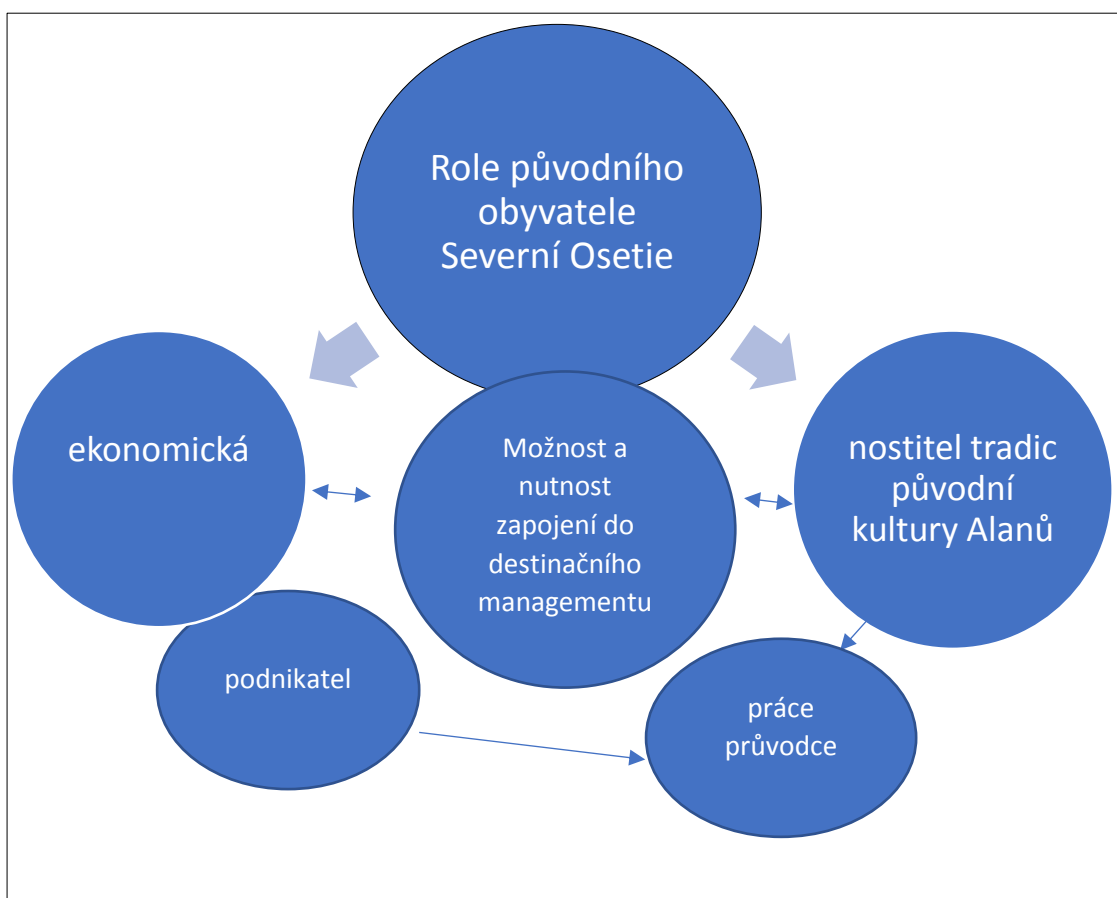
Obr. 25 Schéma stavu etnoturismu v Severní Osetii. Zdroj: Vlastní zpracování

5. Shrnutí výsledků

První výzkumná otázka tykající se způsobu, míry a dopadů etnografického cestovního ruchu na území Severní Osetii byla zodpovězena zejména pomocí šetření představitelů cestovních kanceláří, dále pomocí šetření místních obyvatel ve formě polostrukturovaných rozhovorů a vlastního pozorování jejich života v jejich původním prostředí a pomocí dostupných sekundárních dat. Bylo zjištěno, že místní etnografický cestovní ruch probíhá zejména formou navštěvování kulturně-historických památek, pocházejících z doby Alanů – předků dnešních Osetinců, doplňované výkladem odborných průvodců, kteří však nejsou většinou původními obyvateli republiky. Proto často dělají ve svém výkladu chyby, které zkreslují faktickou historii osetského národa, čehož byla při své návštěvě svědkyní i sama autorka práce. Zástupci cestovních kanceláří zároveň považují za nezbytné zlepšení organizace destinačního managementu a ze strany státního či regionálního marketingu dostatečnou propagaci území Severní Osetii a jejích jednotlivých lokalit. Zástupci cestovních kanceláří také poukázali na nedostatek zkušených, aktivních a vhodných adeptů pro práci odborného průvodce místních obyvatel, což je také otázkou pro destinační management, který má zajistit odborné vzdělávací kurzy pro zaškolení a odpovídající podmínky pro rozvoj odborníků v etnografickém cestovním ruchu za účelem zvýšení míry zapojení místního obyvatelstva v cestovním ruchu.

Druhá výzkumná otázka tykající se způsobu, míry a dopadů zapojení místních obyvatel do etnografického cestovního ruchu na území Severní Osetii byla zodpovězena zejména pomocí šetření místních obyvatel formou polostrukturovaných rozhovorů a vlastního pozorování jejich života v jejich prostředí a pomocí dostupných sekundárních dat, dále pomocí šetření představitelů cestovních kanceláří. Bylo zjištěno, že cestovní ruch v dané lokalitě nemá negativní vliv na místní kulturu a ani na kvalitu života místních obyvatel, naopak přináší pracovní příležitosti pro místní obyvatele. Z rozhovorů vyplývá, že se za jediné negativní dopady cestovního ruchu považují odpady, znečišťující přírodu a některá posvátná místa, a také špatný stav silnic, způsobený větším množstvím aut, která zároveň způsobují erozi. Cestovní kanceláře považují míru zapojení místního obyvatelstva do cestovního ruchu za nízkou a nedostatečnou.

Z výsledků případové studie byly odvozeny výstupy, týkající se role původního obyvatele v cestovním ruchu, které jsou zobrazeny v pracovním modelu na Obr. 26.

Obr. 26 Schéma role původního obyvatele Severní Osetie v cestovním ruchu. Zdroj: Vlastní zpracování

5. Doporučení

Pro užitelnost výsledků terénního výzkumu, během něhož byli dotazováni místní obyvatelé a představitelé cestovních kanceláří, a pro další rozvoj turistické destinace Severní Osetie lze považovat za nezbytné provedení dalších výzkumů v lokalitě, a to kvalitativně i kvantitativně formou dotazování cestovatelů – jak oni vnímají roli místních obyvatel v etnografickém cestovním ruchu, a také představitelů orgánů místní správy ohledně větší angažovanosti místních obyvatel v oblasti turismu.

Řešením problémů, uvedených cestovními kancelářemi ohledně nekvalitní organizace destinačního managementu, by měly být kroky ze strany státu (především Federální turistické agentury Ruské federace – RosTurizm), jako např. vytvoření a pořádání vzdělávacích kurzů v oboru cestovního ruchu, především etnografického, pro místní obyvatele.

Pro další výzkum v této oblasti bylo vhodné provést extenzivní šetření kvantitativní povahy, které se mohlo zaměřit na podrobné zjištění stavu cestovního ruchu v Severní Osetii. Přitom by mohlo stavět mj. na ověření následujících dvou hypotéz, jejichž návrhy byly zformulovány na základě výsledků této bakalářské práce:

1. Více než 60 % místních aktérů cestovního ruchu v Severní Osetii není spokojena s jeho státní podporou.
2. Více než 60 % místních aktérů cestovního ruchu v Severní Osetii není spokojena s kvalitou jeho destinačního managementu.

6. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a popsat roli původních/místních obyvatel v cestovním ruchu na turisticky atraktivním území Severní Osetii a vliv (nebo jeho absenci) cestovního ruchu na kvalitu jejich života. Na začátku práce byly položeny dvě výzkumné otázky, na které se podařilo uspokojujícím způsobem odpovědět díky provedenému terénnímu výzkumu za účasti místního obyvatelstva a cestovních kanceláří – všichni respondenti vycházeli vstříc a snažili se podat co nejúplnější odpovědi na položené otázky.

Etnografický cestovní ruch má na území Severní Osetii velký potenciál díky kulturně historickým předpokladům a výhodné geografické poloze této země. Avšak pro další udržitelný rozvoj etnografického cestovního ruchu s co nejmenšími negativními dopady na obyvatele a prostředí této destinace by měl být posílen především destinační management, který v současnosti není dostatečně rozvinut.

7. Zdroje

- AGIROV, T. (2017): *Svatyně Rekom*. [online] [cit. 14-03-2017]. Dostupné z <<https://caucasus-explorer.com/tur-v-osetiyu-ingushetiyu-grozny/>>
- AKTUALNĚ.CZ (2017): *Severní Osetie na mapě*. [online] [cit. 12-03-2017]. Dostupné z <<https://zpravy.aktualne.cz/mapa-gruzie-severni-a-jizni-osetie-abchazie/r~i:photo:100581/r~i:article:613103/?redirected=1489346357>>
- BANNIKOV, K. (2012): *Антропология туризма (Antropologie cestovního ruchu)*. [online] [cit. 12-03-2017]. Dostupné z <<http://www.travel-journal.ru/cultural-antropology/10/254/>>
- BĚROEV, B. (1969): *Здравствуй, Цей! Физико-географический очерк. (Ahoj, Ceje! Fyzicko-geografický přehled)*. Ordžonikidze: Ir. 96 s.
- BUZAN, T. (2007): *Mentální mapování*. Vyd. 1. Praha: Portál, 165 s. ISBN 978-80-7367-200-3.
- CAUCASUS EXPLORER (2017): *Team*. [online] [cit. 10-04-2017]. Dostupné z <<https://caucasus-explorer.com/team/>>
- ČIBIROV, L., (2013): *«Россия в буквальном смысле дважды спасала Осетию» („Rusko skutečně dvakrát zachránilo Osetii“)*. [online] [cit. 10-04-2017]. Dostupné z <https://www.gazeta.ru/science/2013/08/26_a_5605477.shtml>
- DENMAN, R. (2005): United Nations environment programme, *Making tourism more sustainable: a guide for policy makers*. Paris: United Nations Environment Programme. ISBN 9284408210.
- DVOŘÁKOVÁ, T., STÖCKELOVÁ, T. a Y. ABU GHOSH (2013): *Etnografie: improvizace v teorii a terénní praxi*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-148-0.
- ENCYKLOPEDIÉ VSEVĚD, (2011): *Kobanská kultura*. [online] [cit. 10-04-2017]. Dostupné z <<http://encyklopedie.vseved.cz/kobansk%C3%A1+kultura>>
- FEDERÁLNÍ ÚŘAD STÁTNÍ STATISTIKY (2017): *Оценка численности постоянного населения на 1 января 2017г. и в среднем за 2016г.* [online] [cit. 14-03-2017]. Dostupné z <http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/demo/demo11.xls>
- KOZAEV, P. (2016): *Informace a výklad podávané v průběhu terénního šetření provedeného autorkou na území Severní Osetie*.
- KUCHITY, R. (2005): *Ossetians*. [online] [cit. 14-02-2017]. Dostupné z <<http://ossetians.com/eng/news.php?newsid=27&f=3>>
- KUSOV, G. (1972): *По Куртатинскому ущелью. (Kolem Kurtatinské soutěsky)*. Ordžonikidze: Ir.
- MALINOWSKI B. (1935): *Coral gardens and their magic*. London: Allen & Unwin.

- MANSUROV, E. (2017): *Eroze na trase off-road zájezdu*. [online] [cit. 14-03-2017]. Dostupné z <<https://caucasus-explorer.com/tur-na-maiskiye-2016-v-osestiyu/>>
- MIŠKA, T. (2012): *Město mrtvých Dargavs. Unikátní pohřebiště v horách severního Kavkazu*. [online] [cit. 14-03-2017]. Dostupné z <<https://www.topzine.cz/mesto-mrtvych-dargavs-unikatni-pohrebiste-v-horach-severniho-kavkazu>>
- MUZEUM TRUTNOV (2017): *Etnografie*. [online] [cit. 1-02-2017]. Dostupné z <<http://www.muzeumtrutnov.cz/etnografie>>
- LEBEDINSKIY, Y. (1981): *Překlad Nartských vyprávění. Osetinský epos*. Cchinvali: Iriston.
- NASH, D. (2001): *Anthropology of tourism*. Tarrytown, N.Y.: Elsevier Science, 1996. ISBN 0080423981
- OSSETHNOS (2011): *Традиции (Tradice)*. [online] [cit. 14-02-2017]. Dostupné z <<http://ossethnos.ru/custom>>
- OSN (2015): *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. [online] [cit. 24-04-2017]. Dostupné z <<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>>
- PARAMONOVA, S. (2016): *Archív vlastních fotografií*.
- PÁSKOVÁ, M. (2012): *Environmentalistika cestovního ruchu*. In Czech Journal of Tourism. 2012, 1(2), s. 77–113.
- ŘIHÁČEK A HYTYCH, (2013) *Metoda zakotvené teorie*. In ŘIHÁČEK, ČERMÁK, HYTYCH A KOL. (2013): *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Masarykova univerzita: Brno. ISBN 978-80-210-6382-2
- SEREBRJANAJA, M. (1978): *Geografie Severní Osetie*. Přeproc. a dopl. 4. vyd. Ordžonikidze. Dostupné z <http://osetini.com/view_cat.php?cat=6>
- SOUKUP, M. (2009): *Základy kulturní antropologie*. Praha: Akademie veřejné správy. 212 s. ISBN 978-80-87207-03-1.
- SOUKUP, V., A. VODÁKOVÁ a O. VODÁKOVÁ (2000): *Sociální a kulturní antropologie*. Vyd. 2., rozš. Praha: Sociologické nakladatelství. Sociologické pojmosloví. ISBN 80-85850-29-x.
- SPRÁVA NP ALANIA (2017 a): *История создания (Historie založení)*. [online] [cit. 14-03-2017]. Dostupné z <<http://npalania.ru/istoriya-sozdaniya.html>>
- SPRÁVA NP ALANIA (2017 b): *Чем заняться*. [online] [cit. 14-03-2017]. Dostupné z <<http://npalania.ru/chem-zanyatsya.html>>
- SPRÁVA REPUBLIKY SEVERNÍ OSETIE (2013 a): *О Республике Северная Осетия-Алания. (O Republice Severní Osetie-Alanie)*. [online] Poslední aktualizace 15. 12. 2016 [cit. 14-03-2017]. Dostupné z <<http://www.rso-a.ru/o-respublike-severnaya-osestiya-alaniya>>

SPRÁVA REPUBLIKY SEVERNÍ OSETIE (2013 b): *Особо охраняемые территории. (Zvláště chráněná území)*. [online] Poslední aktualizace 11. 03. 2014 [cit. 01-03-2017]. Dostupné z <<http://rso-a.ru/o-respublike-severnaya-osetiya-alaniya/prirodnye-resursy-rso/237-osobo-okhranyaemye-territorii>>

SPRÁVA REPUBLIKY SEVERNÍ OSETIE (2012): *Znak a vlajka Severní Osetie*. [online] [cit. 4-02-2017]. Dostupné z <<http://www.rso-a.ru/o-respublike-severnaya-osetiya-alaniya/symbols>>

TURISTICUM – CESTOVÁNÍ KOLEM RUSKA (2014): *Cejská soutěska*. [online] [cit. 24-04-2017]. Dostupné z <<https://turisticum.ru/2014/cey.html#i>>

ZELENKA, J. a M. PÁSKOVÁ (2012): *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha. ISBN 978-80-7201-880-2.

ZORIN, A. (1994): *Основы этнографии. (Základy etnografie.)*. Kazaňská veřejná vysoká škola. 80 s. Dostupné z <<http://padaread.com/?book=44866&pg=2>>

8. Přílohy

Seznam obrázků

Obr. 1 Schéma metodického postupu. Zdroj: Vlastní zpracování (2016)	4
Obr. 2 Orientační mapka šetřeného území. Zdroj: Aktualně.cz (2017)	10
Obr. 3 Vlajka Severní Osetie. Zdroj: Státní správa Republiky Severní Osetie (2012) .	10
Obr. 4 Lokalizace Severní Osetie v kavkazském regionu. Zdroj: Ruslan Kuchity (2005)	11
Obr. 5 Fyzicko-geografická mapa Kavkazu. Zdroj: RB-DESKART (2017)	13
Obr. 6 Znak Severní Osetii. Zdroj: Státní správa Republiky Severní Osetie (2012)	13
Obr. 7 Fiagdon. Zdroj: Vlastní foto (2016)	14
Obr. 8 Ochranná věž. Zdroj: Vlastní foto (2016)	16
Obr. 9 Rituální pohár pro pivo. Zdroj: Ossethnos (2011)	18
Obr. 10 Osetský piroh. Zdroj: Vlastní foto (2016)	18
Obr. 11 Svatební šaty. Zdroj: Ossethnos (2011)	19
Obr. 12 Tradiční tanec v krojích na svatbě. Zdroj: Vlastní foto (2016)	20
Obr. 13 Svatyně Uastarži na kresbě. Zdroj: Ossethos (2011)	21
Obr. 14 Svatyně Uastarži dnes. Zdroj: Vlastní foto (2016)	21
Obr. 15 Město Mrtvých v Dargavsu. Zdroj: Vlastní foto (2016)	22
Obr. 16 Dzivgizská pevnost. Zdroj: Vlastní foto (2016)	23
Obr. 17 Dzivgiské schody. Zdroj: Vlastní foto (2016)	24
Obr. 18 Výhled ze skalní pevnosti. Zdroj: Vlastní foto (2016)	24
Obr. 19 Screenshot webu NP Alania. Zdroj: Správa NP Alania (2017)	25
Obr. 20 Svatyně Rekom. Zdroj: Timur Agirov (2017)	26
Obr. 21 Cejská soutěska. Zdroj: Turisticum (2014)	26
Obr. 22 Výroba kroje v továrně. Zdroj: Vlastní foto (2016)	28
Obr. 23 Eroze na trase off-road zájezdu. Zdroj: Elnar Mansurov (2017)	29
Obr. 24 Schéma vnímání cestovního ruchu místními obyvateli. Zdroj: Vlastní zpracování	32
Obr. 25 Schéma stavu etnoturismu v Severní Osetii. Zdroj: Vlastní zpracování	35
Obr. 26 Schéma role původního obyvatele Severní Osetie v cestovním ruchu. Zdroj: Vlastní zpracování	37
Obr. 27 Respondent Dimitrij Lemešev z CK Caucasus Explorer. Zdroj: Caucasus Explorer (2017)	48

Obr. 28 „Svatý Jiří vyskakuje na koni ze skály“.	Zdroj: Vlastní foto (2016)	49
Obr. 29 Klášter.	Zdroj: Vlastní foto (2016)	49
Obr. 30 Pozůstatky Běslanské školy.	Zdroj: Vlastní foto (2016)	51
Obr. 31 Špatný příklad návštěvníka.	Zdroj: Vlastní foto (2016)	52
Obr. 32 Byliny na čaj.	Zdroj: Vlastní foto (2016)	53
Obr. 33 Místní obyvatelé, pracující s bylinami na čaj.	Zdroj: Vlastní foto (2016)	53
Obr. 34 Divocí koně.	Zdroj: Vlastní foto (2016)	54

Seznam tabulek

Tab. 1 Informační minimum o Severní Osetie	11
Tab. 2 Přehled tezí a jejich shluků – Analýza výpovědí místních obyvatel	30
Tab. 3 Přehled tezí a její shluků – analýza výpovědí zástupců CK	33

Seznam příloh

Př. 1. Otázky pro místní obyvatele	45
Př. 2 Otázky pro představitele cestovní kanceláře	46
Př. 2. 1 Rozhovor 1	46
Př. 2. 2 Rozhovor 2	48
Př. 2. 3 Rozhovor 3	51

Otázky pro místní obyvatele:

1. Jaký je Váš věk?
2. Narodil/a jste se v Severní Osetii nebo jste se sem přistěhoval/a?
3. Jaké je Vaše povolání?
4. Má vliv počet turistů v republice na Vaše příjmy?
5. Je podle Vašeho názoru v republice rozvinut etnografický cestovní ruch?
6. Jsou podle Vás místní obyvatelé jako Vy zapojeni do rozvoje etnografického cestovního ruchu?
7. Pomáhá zde podle Vás etnografický cestovní ruch zachovat tradice nebo naopak?
8. Podporují orgány místní samosprávy nějakým způsobem angažovanost místního obyvatelstva?
9. Jaké jsou podle Vás mínusy cestovního ruchu?
10. Co podle Vás přinese rozvoj etnografického cestovního ruchu v dané lokalitě?

Otázky pro představitele cestovní kanceláře

1. Zaznamenali jste negativní nebo naopak pozitivní dopady toho, že se zvyšuje cestovní ruch v zemi?
2. Jaký vztah mají většinou místní obyvatelé k návštěvníkům?
3. O jaká místa, destinace, tematické zájezdy, nabízené Vaší cestovní kanceláří, je největší zájem?
4. Spolupracujete s místními organizacemi, cestovními kancelářemi či průvodci?
5. Jaká doporučení byste měl/a pro organizaci destinačního managementu Severní Osetie ohledně zlepšení současného stavu cestovního ruchu, a to včetně zapojení místních obyvatel do rozvoje etnografického cestovního ruchu?

Příloha č. 2.1

CK Caucasus-Explorer

1. Spolupracujete s místními organizacemi, cestovními kancelářemi či průvodci?

„Nespolupracujeme ani s místními organizacemi, ani s cestovními kancelářemi. Co se týká průvodců, je to složitá otázka...“

My se snažíme vyhýbat lidem, kteří jsou už zapojeni do průmyslu cestovního ruchu. Je pro nás zajímavější přitahovat experty z jakýchkoliv jiných oblastí nebo charizmatické místní, aby se podíleli na jednotlivých částech našich zájezdů. Samozřejmě spolupracujeme s místními řidiči.

Pokoušeli jsme se sehnat někoho místního, kdo by mohl provádět exkurze a stal se plnohodnotným průvodcem, a dokonce by začal rozvíjet osetinský směr v naší společnosti. Hledáme již 2 roky, ale zatím jsme odpovídajícího zájemce nenašli.

V blízké době budeme nejspíše spolupracovat s národním parkem Alania, ale to zaleží na budoucím rozvoji parku, jestli bude schopen nabídnout něco opravdu zajímavého pro naše turisty. Je možné, že mezi zaměstnanci parku najdeme člověka odpovídajícího naším představám na roli průvodce a začneme ho vzdělávat.“

2. O jaká místa, destinace, tematické zájezdy, nabízené Vaší cestovní kanceláří, je největší zájem? Je zájem o etnografický cestovní ruch jak ze strany turistů, tak ze strany místních obyvatel?

„Část obyvatel má zájem o etnografický cestovní ruch. Část se k tomu staví s obavami (když jde např. o inscenizace nějakých sakrálních elementů kultury). V zásadě je určitě problematické sehnat vhodného člověka – zajímavého, dobře mluvícího rusky, nelíného.

Co se tyče destinací a tematických zájezdů, v naší nabídce spojujeme hned mnoho témat a regionů Osetie. Každému z turistů se však líbí něco jiného. My se snažíme, aby každé místo/aktivita/setkání během zájezdu alespoň v nějaké pozitivní míře působilo na každého hosta.“

3. Zaznamenali jste nějaké negativní nebo naopak pozitivní dopady cestovního ruchu na životní prostředí a na kvalitu života místních obyvatel? Jaký vztah mají většinou místní obyvatelé k návštěvníkům?

„Většinou se k návštěvníkům chovají dobře, jako k hostům. Ačkoli mezi mladou generací se už vyskytují jedinci, kteří již ztratili tradiční vztah – jsou to zejména městští kluci, kteří již stihli pobýt nějakou dobu v Moskvě či Petrohradu.

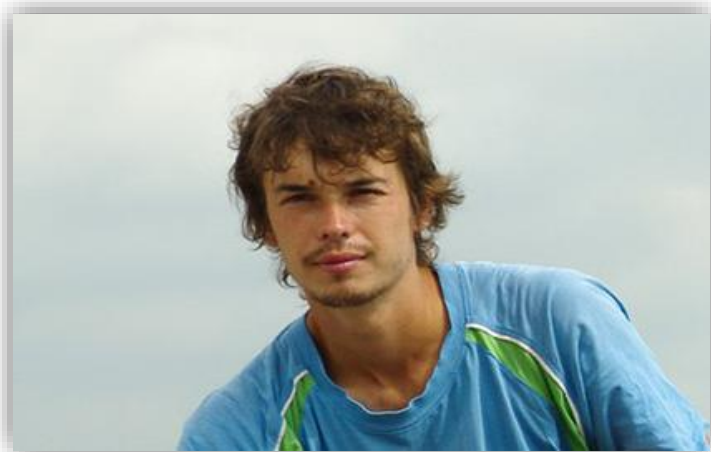
Cestovní ruch v Osetii zatím není moc rozvinut, v podstatě skoro žádný turistický tok není. Proto má na životný styl místních minimální vliv.

4. Jaké jsou podle Vás silné a slabé stránky etnografického cestovního ruchu Severní Osetie v porovnání s dalšími kavkazskými republikami?

„Přemýšlím spíše v termínech UPN – unikátní produktové nabídky. V Osetii jde hlavně o tradiční náboženství. V takovém rozsahu se před-křesťanská ani před-islámská tradice nedochovala ani nikde na Kavkazu.“

5. Jaké doporučení byste měl pro organizace destinačního managementu Severní Osetie ohledně zlepšení současného stavu cestovního ruchu, a to včetně zapojení místních obyvatel do rozvoje etnografického cestovního ruchu?

„V Osetii chybí především jasný turistický brand (značka). Je tady nutná politika „brandingu území“. Dnes ale správa Severní Osetie vůbec netuší, co to je. Zkrátka když bude jasný a srozumitelný brand (značka) – bude pochopení, jak ji rozvíjet a inovovat.“

Obr. 27 Respondent Dimitrij Lemešev z CK Caucasus Explorer. Zdroj: Caucasus Explorer (2017)

Příloha č. 2.2

CK č. 2

1. Spolupracujete s místními organizacemi, cestovními kanceláři či průvodci?

„Bohužel ne. O spolupráci nemáme žádné oficiální smlouvy, ale máme několik přátel, kteří často pracují jako průvodci na horách.“

2. O jaká místa, destinace, tematické zájezdy nabízené Vaší cestovní kanceláří je největší zájem? Je zájem o etnografický cestovní ruch jak ze strany turistů, tak ze strany místních obyvatel?

„Severní Osetie má relativně malou rozlohu, ale disponuje unikátními přírodně-klimatickými zvláštnostmi. Je to země velké historie a starověké kultury – zachovalo se zde více než 3 tisíce archeologických architekturních a kulturních památek. Nejvýznamnější a asi nejpopulárnější památkou je horský komplex „Cej“, kde funguje sedačková lanovka od rakousko-ruské firmy „Skado“. Sem pravidelně jezdí sjezdaři z mnoha regionů Ruska. Dále návštěvníci mají rádi severoosetskou státní přírodní rezervaci, Nuzalskou kapli, starověkou vesničku Lisri, horu Monach, nejvyšší horský Alanský Svjato-Uspenský klášter (viz Obr. 29).

Obr. 29 Klášter. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Za patrona Alanie se považuje Georgij Pobědonosec (česky svatý Jiří).

Obr. 28 „Svatý Jiří vyskakuje na koni ze skály“. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Cestou do Ceje se cestovatelé rádi fotí vedle zvláštní památky „svatý Jiří vyskakuje na koni ze skály“ – výška této památky je 22 m, váha 2,5 tuny a bronzová socha jakoby plachtí ve vzduchu. (viz Obr. 28).

3. Zaznamenali jste nějaké negativní nebo naopak pozitivní dopady cestovního ruchu na životní prostředí a na kvalitu života místních obyvatel? Jaký vztah mají většinou místní obyvatelé k návštěvníkům?

„Moc upřímný. Snaží se s nimi mluvit, s radostí doplňují vyprávění průvodce. Zvláště mírumilovně je vůči cestujícím naladěna starší generace, často hostí návštěvníky tradičními plackami, vypráví o recepturách tradiční kuchyně, tradicích a dává doporučení ohledně dalších míst, které stojí za návštěvu. Žádné negativní dopady na kvalitu života původních obyvatel nejsou. Méně pozitivní situace je s životním prostředím. I když není v Osetii moc turistů, často lze narazit v přírodě na odpadky.“

4. Jaké doporučení byste měl pro organizaci destinačního managementu Severní Osetie ohledně zlepšení současného stavu cestovního ruchu, a to včetně zapojení místních obyvatel do rozvoje etnografického cestovního ruchu?

„Je známé, že Osetie je základním dopravním uzlem Hedvábné cesty, a proto se zde cestovní ruch rozvíjel intenzivně. Ale po zhroucení Sovětského svazu a začátku války v Čečenské republice zůstává Osetie bez velkého počtu návštěvníků. Politická nestabilita a terorismus na dlouhou dobu nechaly Osetii v izolaci. Dlouho se také cestovní kanceláře zaměřovaly jenom na výjezdový cestovní ruch a nesnažily se rozvíjet místní. Ještě jednou složitostí je to, že atraktivitami jsou vodopády, hory, soutěsky, jezera – není místo pro infrastrukturu. Donedávna se využívalo to, co bylo vybudováno ještě za sovětské doby, nejsou vlastní zdroje, je nutné získávat federální. Osetie nebude schopna konkurovat ostatním kavkazským republikám, dokud nebude zrušeno omezení na návštěvu určitých míst cizinci – takový režim funguje jen tady. Zatím není vyřešena ani otázka poskytnutí kvalifikované první pomoci dokonce ani v Ceje. Problémem je i to, že pro turisty zde není mnoho možností večerní zábavy.

Je nutné důkladně promyslet záležitost dopravy návštěvníků do Osetie – potřebujeme nové dálnice, letiště, motely, lanovky a také rekvalifikované horské instruktory.“

CK č. 3

1. Spolupracujete s místními organizacemi, cestovními kancelářemi či průvodci?

„Spolupráce je uskutečněna jenom s místními řidiči a občas průvodci.“

2. O jaká místa, destinace, tematické zájezdy nabízené Vaší cestovní kanceláří je největší zájem? Je zájem o etnografický cestovní ruch jak ze strany turistů, tak ze strany místních obyvatel?

„Samozřejmě moc velký zájem turisti mají o Cejskou soutěsku, a to jak v zimě, tak v létě. Poslední dobou také roste zájem o národní park Alanie, nabízející mnoho různých možností pro cestující. Jednou z nejpoblárnějších turistických destinací je Dargavs, kde se nachází Město mrtvých, datované 9. stoletím, a Karmadonská soutěska, proslulá termálními prameny a minerálními vodami. Dživgiská skalní pevnost, nacházející se v staré vesnici, rovněž stojí za návštěvu. Zde je možné setkat se i s původními obyvateli, kteří se starají o kulturní památky. Dalším zajímavým místem pro turisty v Severní Osetii je město Běslan, konkrétně pozůstatky školy (viz Obr. 30), kde se stal atentát v roce 2004. Nyní je zde pamětní komplex „Město andělů“.

Obr. 30 Pozůstatky Běslanské školy. Zdroj: Vlastní foto (2016)

3. Zaznamenali jste nějaké negativní nebo naopak pozitivní dopady cestovního ruchu na životní prostředí a na kvalitu života místních obyvatel? Jaký vztah mají většinou místní obyvatelé k návštěvníkům?

„Místní obyvatelé mají z cestovního ruchu spíše řadu přínosů, které převažují nad negativ. Občas se však stává, že cestující znesvěťí sakrální místa, v tom případě samozřejmě nejsou místní spokojeni. Občas návštěvníci ničí historické památky, nejčastěji ochranné věže, které jsou volně přístupné, a není na ně dohled. Malují na zdi, skáčou na nich (viz Obr. 31). Samozřejmě lze občas narazit také na odpadky, které návštěvníci prostě vyházejí z aut, což určitě ničí přírodu.“

Obr. 31 Špatný příklad návštěvníka. Zdroj: Vlastní foto (2016)

4. Jaké doporučení byste měl pro organizace destinačního managementu Severní Osetie ohledně zlepšení současného stavu cestovního ruchu, a to včetně zapojení místních obyvatel do rozvoje etnografického cestovního ruchu?

„Poslední dobou značně roste zájem o Severní Osetii díky cestovnímu ruchu. Současně se stavějí nové turistické objekty, čeká se na realizaci mezinárodního projektu „Hedvábná cesta“, na němž se ve velké míře podílí i Alanie. Hledají se nové formy práce, stavějí se ubytovací, stravovací zařízení a parkoviště, obchody pro cestující. Destinační management by se měl zaměřit na zaškolení místního obyvatelstva, aby původní obyvatelé, vlastníci know-how

veliké kultury Osetinců, mohli mít uplatnění. Při výstavbě turistické infrastruktury mají být brány v úvahu zájmy místního obyvatelstva, aby rozvoj cestovního ruchu nikoliv škodil, ale měl pro ně přínos. Samozřejmě by se měly rozvíjet šetrné druhy turismu jako ekologický a agrární.“

Obr. 33 Místní obyvatelé, pracující s bylinami na čaj. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Obr. 32 Byliny na čaj. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Obr. 34 Divocí koně. Zdroj: Vlastní foto (2016)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Paramonova Svatlana	Moskovskaja 72/1, Pyatigorsk	I14208

TÉMA ČESKY:

Role původních obyvatel v cestovním ruchu

TÉMA ANGLICKY:

The role of indigenous peoples in tourism

VEDOUcí PRÁCE:

Ing. Martina Pásková, Ph.D. - KRRCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cílem této bakalářské práce je prezentovat turisticky atraktivní území Severní Osetie, popsat roli tamějších původních obyvatel v cestovním ruchu a vliv (nebo jeho absence) cestovního ruchu na kvalitu jejich života.

1. Úvod
2. Cíle a metodika práce
3. Teoretická východiska
 - 3.1 Antropologie cestovního ruchu
 - 3.2 Etnografický cestovní ruch
4. Případová studie
 - 4.1 Charakteristika území
 - 4.1.1 Fyzicko-geografická charakteristika
 - 4.1.2 Kulturně historická charakteristika
 - 4.2 Průběh a výsledky výzkumu
 - 4.2.1 Nehmotné dědictví Osetinců
 - 4.2.2 Etnografický cestovní ruch v dané lokalitě
 - 4.2.2.1 Nabídka cestovního ruchu místních obyvatel (CK)
 - 4.2.2.2 Role původních obyvatel v nabídce cestovního ruchu
5. Shrnutí výsledků
6. Doporučení
7. Závěr
8. Přílohy

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- COPANS, Jean. Základy antropologie a etnologie. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-385-4.
- MACCANNEL, D. 1984. Reconstructed ethnicity: tourism and cultural identity in third world communities. *Annals of Tourism Research*. 11: 375-391
- MOSCARDO, G. and P. PEARCE 1999. Understanding ethnic tourists. *Annals of Tourism Research*. 26(2): 416-34
- PECOLD, Lumír. Kavkaz: [rafting, trekking, cyklistika, alpinismus]. 1. vyd. Frýdek-Místek: Ppress, 1999. ISBN 80-901-2499-2.
- SOUKUP, Václav, Alena VODÁKOVÁ a Olga VODÁKOVÁ. Sociální a kulturní antropologie. Vyd. 2., rozš. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. Sociologické pojmosloví. ISBN 80-85850-29-X.
- ŠATAVA, Leoš. Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace. Vyd. 2., Ve SLONu 1. Praha:

Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-83-0.
TROUSIL, Michal a Veronika JAŠIKOVÁ. Úvod do tvorby odborných prací. Vyd. 2., rozš. Hradec Králové: Gaudemaus [i.e. Gaudeamus], 2015. ISBN 978-80-7435-542-4.
VAN den BERGHE, P. and KEYES, C. 1984. Introduction: tourism and re-created ethnicity. Annals of Tourism Research, 11: 343-352
WANG, N. 1999. Rethinking authenticity in tourism experience. Annals of Tourism Research
ZEPPEL, H., D. (ed.) Indigenous ecotourism. Sustainable Development and Management. BABI International, Oxford, 308 pp, 2006.

Podpis studenta:

Datum:

13.10.2016

Podpis vedoucího práce:

Datum:

13.10.2016